

AGREGY

SKANDINÁVIAI MAGYAR IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkeszti: Tar Károly

Munkatársak:

Kovács Ferenc (helyettes szerkesztő), Dr. Kovács Magda,
Mayer Hella, Pető Tünde, Szente Imre (örökös munkatárs)

II. sorozat 11. szám — 2019 /1.

Tar Károly

Szeletelt gondok

gubbasztok ágyamon
előttem Marcus Aurelianus,
Bécs alatt ült sátrában,
görögöktől szopta filozófiát,
a különlegesen pihentagyúak
fürjviadalokból próbálták jövőt jósolni,
hatalma megtartásához nem kellett rengeteg
tudás, kikezdték birodalmát a betolakodók
barbár népek akár a pestis,
magamagát leigázhatta,
egyszerű köntösbe bújtatott eszméit
exportképes mondatokba csomagolta,
kereslete van ma is
a százezrek által próbált világpiac.

nekem is fáj, hogy nincs szükség a gondolatainkra
a nyájtól elcsámborgott állat külön utat próbál,
korbáccsal, kutyákkal terelik vissza
a robotolásba, a semmittevésbe,
a jó polgárból egész életét kitöltve
így lesz lusta állat, újat próbálni rest,
mások utánzásában kimerült átlagember.

a jó gazdaasszonyt utánozva
az állhatatosan csipegetők elé szórnám okosságaim
csupán a zasszony kézmozdulata az enyém
és az érzés az erőtől duzzadó magok iránt,
magam teremtettem őket, isteninek érzem magam,
kijózanodva tudva tudom,
üresen tátongó kalász,
összeszáradt, magában penészedett csutka vagyok,
az egyre hitványkodó idő felbontott,
kipergette magvaaim az ismeretlenségbe,
lényem kvintesszenciáját,
képességeim rügyeit vesztettem
a düllelt szemű Descartes szerint
kétkedésem folyamat
az állítólagosan pofonegyszerű önmegismerésben,
mit darab méhviasszal bizonyíthatok,
tudatalatti vizeimből iszom
végeláthatatlan hajózásaim alatt
s itatnám a szomjúhozónak képzelt világot

így őrzöm kutam vizének frissességét
sajátos zamatát, tisztaságát, üdítő erejét,
csak vigyék, csak használják
padkameleg-anyák bársonyos melléből
csordogáló tej kínálja így magát
potyások Leight Colával nyelik
a fogalmazás-fogalmazásgátlót
vércukruk felmegy a még el sem kezdett
töprengéstől,
zűrzavaromban kutam fix pont,
kimozdítanám a jelent
de kötnek a bölcsességek,
Primum vivere deinde philosophari,
ha ezt is komolyan veszem,
csak sírok és nevetek
apránként kiiktatom hétköznapijaimból
a spinozai megértés vágyát,
megfeledekzem a tartalomról,
üresen tátongó kereteket látok magam körül

a sablont felkenték minden dolgok királyának

minden áldott és áldatlan reggel
felkel a nap a püspöklila–zordhideg
hegyek mögül.
Ha nem látjuk is, hisszük!

hangyaseregként szerte sietnek gondolataink,
fényes-fekete szorgalommag valójában tartósított
kakukktójás Mr. I. B. Watson üzenetével:
Allítom, hogy nem gondolkodunk, csak beszélünk!

Gondom végtelen akár bánatom,
a nem igazán lét apró szüneteiben
érezstelenítés nélkül, hideg ecetes ollóval
szoktam kioperálni magamból,

nem fogadnak be semmiféle tisztítóba,
nemes anyagból vagyok,
hányingerem van, miközben kivasalnak
gyapjúhoz hasonlóan összeugrom
örökölt dacom elég ahhoz,

hogy ne tartsam a forró vassal
belém erőltetett élvonalat,
összeszorított ajakkal szétszakadok

kocsonyás péppé válnék
tudománytalanul fantasztikus filmek hőségé,
aki egy jobbegyenesből kirepült
a repülő csészealj nyitott ajtaján,
otrombán puffant az európai porban,
ezüstös hamuvá vált
beteljesült rajta emberi sorsunk
látjátok feleim, ha gondolkozunk is
...isa por és chomuv vogymuk...

Ez hittel hitt végünk,
évezredek óta mellébeszélünk
port és ködöket kavarunk
erőltetett eszmezáporkban
főlösképpen indukált
villamos erőmaradékok ülepednek
agyunkban, egyre szürkébb szürkeállományunk
kivagyiskodva hordozzuk fénybe,
elismerésbe fürdetve-mártva
kiskacsák megmosolyogtató bukdácsolásával
úszunk a lét fodros mélységei fölött,
főlösképpen lebegtetjük
kérődzött alapigazságnak kikiáltott fantazmagóriáit
... isa és nöm iggy ember mulchotja ez vermöt...

Hiába kerülgetjük, végleg el nem kerülhetjük
azért élünk, hogy félelmünkkel küszködjünk
beleírjuk az arisztotelészi hagyatékba
apró katarzisaink sorát
hangtalanul is vinnyogva szenvedünk
az ismeretlentől
halálunk másokban okozhat susterő fájdalomt,
ifjabb Arouet királyt követve hirdetjük hiába

Műveljük a magunk kertjét!

*Nem mi tapossuk szét a gyalázatost,
hanem a gyalázatos tapos szét bennünket!*

Kimosolygom a világba,
nem jó az, ha akárki belénk láthat,
néha a kutyám előtt is titkolnom kell
okos könyveimből összekapart gondolataim,
képzeltetbeli hanghordozómról peregnek elő
az agyam belseje felé fordított titkos képernyőre
képnnyelven írható feszes mondatokban torlódnak
az ismeretlen rendező szeszélyes utasításai szerint,
gyönyörűsége órákon kötök
szabadságtól megrészesgült figyelmem,
a magamra figyelés rabja lettem
belengik álmaim
toronyban örökmozgó fekete madarak,
szavakra és jelekre szétszedik szövegeim
génjeimben rejtőző makacssággal
szerelem használható gondolatá,
valami használható új csekélységet,
apróságot, útmutató részizgátságot,
kicsi pallókat az értelemkupacok között,

a fénynyalábok a tudás sötét zugait pásztázzák,
fényre katapultált fecskék,
megvilágosodásuk pillanatát megért szentek,

részei a reggelnek, a meggátolhatatlan derengések-
nek,
álomkönnyű mosolygások
alig érzékelhető rezdületének

a pillanatnyi csönd képzeleten felül kitégülni
hihetővé szobrozható a hihetetlen
nem barmok gyanánt,
dicsőség nélkül fogunk az életből kimúlni

hű ebek vidám farkcsóválással harsogjuk:
értelmes lény vagyok, érzelemmilliárdos lélek
nem útszélén bárgyú búrján,
focipályán örökösön visszanyírt fűszál,
ritka erdőben számozott fa,
elcsapott gondolat, elhallgatott keserűség

élet és halál közötti meg nem hallott sikoltás,
világűrbe kicsapott üzenet,
akarattal hizlalt gondolat:
úr legalább magam fölött

Bálint Endre Levente

Talán

Ma tékozló
kedvemben
vagyok
és mindenkinek
juttatok
egy kedves
mosolyt.
Nem vagyok
lelketlen uzsorás,
sem dúsgazdag Krózus,
ha valamit is
visszakapok,
jobb kedvű lesz talán
ez a rohanó világ

Tényleg

Jé, tényleg, azt ígérték,
hogy jobb lesz a világ,
kevesebb munka több pénzért,
hogy gyógyítható lesz a rák és
becsületesek az emberek,
akik meghallgatják, ha gondjaid vannak
és mindenkinek jut majd ivóvíz,
hogy nem lesz kokain, LSD, hallucinogén
nyavalyák, nem lesz átverés, kamat-
emelkedés, globális felmelegedés,
nem fog eltűnni már több állatfaj,
tisztá levegő lesz, igazi, hideg telek,
hogy a gyerekek játszani fognak
és nem valami kutyüt nyomogatni,
hogy lesz majd megtört lelkek-protézise,
és nem lesz fontos, mennyire lapos a tévéd,
extra időt lehet majd venni a sarki boltban,
és ha nem tetszik valami, kitörölheted,
azt ígérték, tiszta lesz a tenger,
és újra jegesmedvék Antarktiszon,
nem lesz savas eső sem hirtelen árvizek,
és még tovább sorolhatnám,
de türelmesen várok...addig is
esővizet gyűjtök
a hervadó virágnak,

A címlapon

Molnár István
DDR titkos irattár - XII-

Maria Prästgårdsgatan 75
DDR - Hemliga arkivet XII

Ytterligare två av Egon Krenz dolda personligheter:
grevinnan tillika mentalpatienten Sabine Wackerbarth
som trodde att hon var en pärlhøna och den till
pärlhøna utklädda sol-och-våraren Carl Ignaz
Bieberstein (till vänster).

Egon Krenz további két rejtett személyisége: Sabine
Wackerbarth, elmeháborodott grófnő aki gyöngy-
tyúknak képzelte magát, és a gyöngytyúknak kiöltö-
zött házasságszédelő, Carl Ignaz Bieberstein (balra).

Bálint Endre Levente karcolatai

Rácz néni

Rácz néni évtizedeken át volt a malmói piac koronázatlan királynője. Sötét ruhákba bugyolált magas, szilárd alakjával magabiztosan uralta az egész piacot a paprikás stand mögül. Haja kifogástalan választékkal feszült a fején, kontyát talán egy orkán sem bonthatta volna meg. Rácz nénit soha senki nem látta mosolyogni és egyesek elnevezték a magyar Chuck Norrisnak, mivel kőkemény arckifejezését még a csernobili atomszerencsétlenség sem volt képes megrezdíteni. Terjengtek olyan mendemondák, hogy Rácz néni egy alkalommal szinte elmosolyodott, de akkor is csak majdnem, amikor a paprikás stand előtt egy arra siető vevő megcsúszván egy lerágott almacsutkán, hanyatt vágódott. Állítólag abban a pillanatban valami ismeretlen rezgés futott végig a néni szájszögletében, amit némi jóindulattal még mosolyként is el lehetett volna könyvelni. Egyetlen röpké kis pillanat volt az egész, de a szemtanúkban amolyan halleluja érzést keltett, mivelhogy bebizonyosodott, hogy Rácz néni mégsem egy földöntúli lény. Igaz, hogy ezek a szemtanúk soha nem tudtak senkit meggyőzni erről.

A svéd vásárlók is kuriózumként kezelték, amolyan kulturális bálványként emlegették, egy távoli, egzotikus civilizáció attaséjaként, mert annak ellenére, hogy több, mint 30 éve érkezett Svédországba, Rácz néni nem volt hajlandó svédül beszélni a vevőkkel. Ötpercenként harsány hangon közölte meghökkenett vásárlókkal magyarul, hogy: NE VÁLOGASSUNK KÉREM!!! vagy: MAGYAR PAPRIKÁT TESSÉK, KITŰNŐ MINŐSÉG!! Ezekből az elharsogott mondatokból a nem magyar anyanyelvűek annyit értettek, hogy „paprika” a többi csak amolyan pogány hadova volt valami ismeretlen nyelven. A piac arab és perzsa árusai mérhetetlen tisztelettel kezelték és kőből faragott alakját és arcát elnézegetve egyikük sem csodálkozott azon, hogy bár Rácz néni minden napját férfiak között töltötte el, méghozzá fátyol vagy fejfedő nélkül, mégis sikerült távol tartania magától mindenféle parázna alakot. Olyanok is akadtak, akik kihasználták jelenlétét, és direkt a közelében béreltek helyet, tudván, hogy nem akadt a városban olyan elvetemedett zsebtolvaj, vagy egyéb ilyenfajta népség, aki ott mert volna próbálkozni, ahol a néni sötét alakja tornyosult.

Rácz néni természetes részévé vált a piacnak és szinte szimbólumként kezelték. Jelenléte nyugodt méltóságot árasztott maga körül, és sokan el sem tudták volna képzelni a malmói piacot nélküle.

Egyetlen alkalommal fordult elő, hogy a néni nem je-

lent meg hajnalban, és az árusok körében máris bizonytalanság kezdett terjedni. Sokan a nyakukat tekergették, gondolván, hogy valamelyik sarok mögül csak előbukkan Rácz néni és Szent Brigittaként végigvonul majd a sorok között. De nem, Rácz néni nem jelent meg, és a betonból készült stand üresen feszengett a hajnali hűvös levegőben. Az igazi okot soha senki nem derítette ki. Akadt egy olyan elmélet, miszerint Rácz nénit kötelező nőgyógyászati vizsgálatra rendelték. Rossz nyelvek azt rebesgették, hogy a kelleténél sokkal több időt vett igénybe a bevonulás, mivel a kapunál üldögélő ór nem akarta elhinni, hogy Rácz néni nőnemű lény, és nem volt hajlandó beengedni. Az a hír terjedt aztán, hogy a szóban forgó ór sokáig terápiára járt a pszichiátriára, amolyan traumás stressz- szindrómás diagnózissal.

Másnap, mikor a néni megjelent a szokásos időben, megkönnyebbülten nyögött fel a piac népe és ismét a rendes kerékvágásba került minden. Azokhoz a szerencsés halandókhöz tartozom, akiknek sikerült Rácz nénival kapcsolatot teremteni paprikavásárlás során, és állíthatom, a róla elterjedt híresztelés egyáltalán nem volt túlzott... Rácz néni egy ködös októberi napon maradt ki örökre a neki szentelt helyéről, állandó érzelmi vákuumot hagyva maga után a macskakövekkel burkolt malmói piacban. Szent meggyőződésem, hogy Rácz néni valahol, Szent Péter közelében, még mindig magyar paprikát árul az arra lebegő angyaloknak és amíg ezt teszi, Belzebub és összes pereputtya messzire elkerülik a környékét, hacsak éppen nem töltött paprika az asznapi menü a pokolban...

A csodatevő piros bogár

Hétköznap reggel van és a szokásos, munkába-óvodába indulás előtti enyhe stressz-hangulat terjed a tavaszi levegőben. Viktor fiam négy éves, és még igazán nem érdeklődik a felnőttök örökös időhiány-miatti jajgatása. Sok huzavona után, csodák csodája, valahogy mégis útnak indulunk. A garázs lejárataig elég hosszú az út, és a rózsabokrokban, a fűszálak között sok érdekes és izgalmas dolog rejtőzik. Pechemre a nyuszi-mama is pont most hozta ki három kis mitugrász kicsinyét a napfényre sütékérezni. Viktor mindennek végére szeretne járni, én – egyelőretürelmesen nógatom:

- Gyere, kisfiam, a papa elkésik a munkából.

- Akkor maradjunk itthon és nézzük meg, hol laknak a kis nyuszik.

- Nem lehet...és most siessünk, tényleg késő van már.

A garázs bejáratához lépcsők vezetnek lefelé. Én előre sietek, nagy igyekezetemben nem veszem észre,

hogy Viktor nincs mögöttem. Visszalépek néhány lépcsőfokon, és látom, hogy valamit nagyon vizsgál a harmatos fűben. Észreveszi, hogy feljöttem és őt nézem, és mielőtt még kirobbannék, gyorsan megszólal:

- Papa, gyere gyorsan ide, valami nagyon érdekes van itt!

- Viki, mondtam már, hogy nincs időnk, azonnal gyere!

- De Papa, ez egy igazán érdekes...piros bogár!

Az órára nézek, eddig hat perc késésben vagyunk. Újra szólok, ezúttal a hangom hangosabb és türelmetlenebb, mint eddig.

- Azonnal gyere, mondtam már, hogy most nincs időnk ilyesmire!

- De papa, ez egy igazi, piros...csodatévő bogár! – próbálkozok utoljára a fiam, majd a tekintetemet látva, kénytelen-kelletlen elindul felém. Sajnálom is, mert látom rajta, hogy bántja a dolog, de nincs mit tennem, be kell érnem időben. Még megfordul egyszer, visszanez, hátha mégis rá tudna venni arra, hogy megnézzük azt a piros bogarat a fűben ezen a napsütötte tavaszi reggelen. A lépcső fokain lépkedve szinte pánikhangulatom támad, talán mégis vissza kellene menni... viszont nincs időnk ilyesmire. A garázsajtó súlyosan becsapódik mögöttünk, és oda a harmatos fű, napfény, a sütkérező nyúlcsalád.

Ez a kis történet sok évvel ezelőtt történt már. Azonban valahányszor a garázs felé ballagunk, nem telik el egyetlen alkalom sem, hogy ne jutna eszembe... és titkon remélem, hátha egyszer majd visszarepül hozzánk az az igazi piros, csodatévő bogár. Még akkor is, ha elkésem a munkából.

Kagylók

Ma kagylókat gyűjtöttem a lommai tengerparton munka után, amolyan fejszellőztetés céljából. Kiültem a homokba, onnan néztem a tengert, amikor a mögöttem levő nagy társaságból odaült mellém egy kislány, olyan hat- hét éves lehetett.

-Téged hogy hívnak?-kérdezte.

-Levente.

-Ez túl nehéz. Nincs egy könnyebb neved?

-De igen. Levi.

-Levi, ez már jobb. Tudnál nekem mondani egy mesét?

-Hát mesére nincs időm, de el tudok árulni egy titkot neked.

-Jaj, szeretem a titkokat! -és egy foghíjas mosolyt küldött felém.

-Látod azt a sok csillogást a vízen?

-Igen.

-Tudod, mi az?

-Hát a napfény a vízen.

-Igen, de azt nem tudtad, hogy ebből igazi folyékony gyémánt lesz!...

-Jé, és össze lehet szedni?

-Persze, a szemeiddel. Ha kis ideig nézed és becsukod a szemeidet, akkor is látni fogod őket.

-Kipróbálhatom?

-Próbáld csak!

Újdonsült fiatal barátom lehunyta a szemét a szél-

ben és kis idő múlva elmosolyodott.

-Tényleg látom! Meg lehet tartani ezeket?

-Hát amikor elfogynak, csak gyere el ide újra amikor süt a nap és mindig gyűjthetsz.

-Nem fogynak el soha?

-De igen, amikor könnyezel, elveszlődik pár darab de itt újra találsz.

-Elmondhatom ezt Emmának? Ő a legjobb barátnőm...

-Igen, de csakis neki.

-Rendben, megígérem - mondta és elszaladt a zajos társaság felé, én meg tovább üldögéltem a parton, három kagylóval és egy friss emlékekkel a zsebemben.

KAPUK

Ligeti Pál fotósorozata

A kolozsvári Farkas utcai templom bejárata

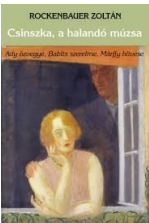

ADY 100

Ady Endre (1877-1919) halála 100. évfordulójának országos rendezvénysorozata 2019. január 27-én vasárnap délelőtt 10 órakor vette kezdetét a budapesti Szilágyi Dezső téri református templomban. «1919. január 29-én, két nappal elhunytá után temették Ady Endrét.

– Utat az özvegynek! – kiált Hatvany, a hangját azonban elnyeli a zsongás. A Múzeumkert zsúfolva emberekkel, átláthatatlan tömeg mindenütt, az Arany János-szobor talapzatát, akár lépet a méhek, fűrtökbé kapaszkodva borítják. A lépcsőre nem lehet feljutni. [...] Ady Endre koporsója az özlopcsarnokban nyugszik a katófalkon. Odry Árpád és Beregi Oszkár szavalnak. Az Operaház kórusa énekel. A kálvinista szertartást a budai Szilágyi Dezső téri egyházközség vezetője, Haypál Benő vezeti. Ő volt az, aki négy éve összeadta Ady Endrét és Boncza Bertát a menyasszony apjának akarata ellenére. [...] A közoktatási miniszter lép a koporsóhoz: Adynál – tüzezebb, gyújtogatóbb csóvákkel senki sem járt az alatt a nagy grófi szerű alatt, amely a régi Magyarország volt – szavalja Kunfi Zsigmond. Az elkötelezett rajongók a gyászolók közt érzik, hogy némileg összezavarta az Ady-idézeteket. [...] Jönnek az íróársak, Móricz: – Költő jelent meg a magasban, a halál által az élet fölé emelt gyászpompában s vonja magára a néptömegek figyelmét. Költő tündöklök fekete és vörös fényben a mai idők véres és fekete ködén át.

Már-már fokozhatatlan a pátosz. Babits következik: – Vezér! Nézz bennünket! – kezdi, miközben már fáradnak a gyászolók, s a költőtárs szavait alig lehet hallani: – Földi maradványaidtól búcsúzom ma, Mester!

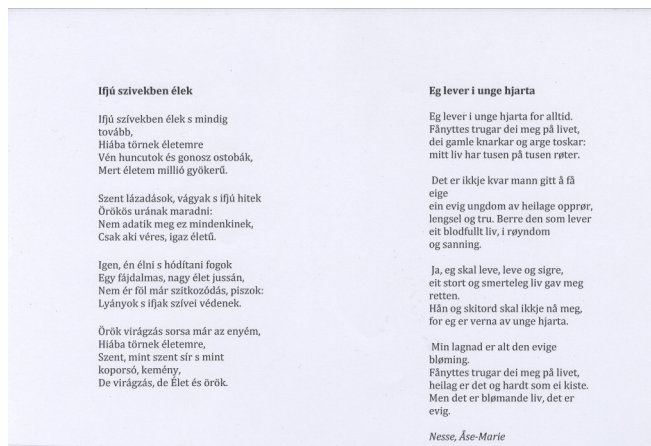

[...] Cirádás beszédekét követően a koporsót felteszik a gyázhintóra, a lovak utat törnek az embersűrűben Arany János szobra alatt, és elindul a menet a Kerepesi temető felé, ahol Adyt a kormány által adományozott díszsírhely, ima és Munkásdálárda, valamint Kernstok Károly és Schöppflin Aladár beszéde várja. (részletek Rockenbauer Zoltán Csinszka, a halandó múzsa c. könyvéből, Noran-Libro Kiadó 2017.)

A Modern magyar költészet (Modern ungarsk lyrikk) című kötetet Sulyok Vince szerkesztette. A norvég Aschehoug Forlag kiadásában jelent meg 1975-ben, majd 2010-ben a Mikes International szerkesztésében került fel a MEK-re (Magyar

Elektronikus Könyvtár). Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Kassák Lajos, Szabó Lőrinc, Illyés Gyula, József Attila, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Pilinszky János, Nagy László, Juhász Ferenc több tuat verse található benne. Ebből a kötetből mellékelünk öt Ady verset a megemlékező írásunkhoz. A magyarul és norvégul is olvasható versekhez Trencsényi Diána illesztette rajzban megfogalmazott gondolatait. (Diána korábban már két verskötetet is illusztrált. Az Arany János évfordulóra kiírt pályázaton pedig verselemző dolgozatával első díjat nyert.)

Ifjú szívekben élek

Ifjú szívekben élek s mindig tovább,
Hiába törnek életemre
Vén huncutok és gonosz ostobák,
Mert életem millió gyökerű.

Szent lázadások, vágynak s ifjú hitek
Örökös urának maradni:
Nem adatik meg ez mindenkinek,
Csak aki véres, igaz életű.

Igen, én élni s hódítani fogok
Egy fájdalmas, nagy élet jussán,
Nem ér föl már szitkozódás, piszok:
Lyányok s ifjak szíveit védemnek.

Örök virágzás sorsa már az enyém,
Hiába törnek életemre,
Szent, mint szent sír s mint koporsó, kemény,
De virágzás, de Élet és örök.

Eg lever i unge hjarta

Eg lever i unge hjarta for alltid.
Fånnyttos trugar dei meg på livet,
dei gamle knarkar og arge toskar:
mitt liv har tusen på tusen røter.

Det er ikkje kvar mann gitt å få elge –
ein evig ungdom av heilage opprar,
lengsel og tru. Berre den som lever
eit blodfullt liv, i røyndom
og sanning.

Ja, eg skal leve, leve og sigre,
eit stort og smerteleg liv gav meg retten.
Hån og skitord skal ikkje nå meg,
for eg er verna av unge hjarta.

Min lagnad er alt den evige bløming,
Fånnyttos trugar dei meg på livet,
heilag er det og hardt som ei kiste.
Men det er blånande liv, det er evig.

Nesse, Åse-Marie

Párisban járt az ősz

Párisba tegnap beszökött az Ősz.
Szent Mihály útján suhant
nesztelen.
Kánikulában, halk lombok alatt
S találkoztam velem.

Ballagtam éppen a Szajna felé
S égték lelkemben kis rózsá-dalok:
Füstösek, fureskék, bússák, biborak,
Arról, hogy meghalok.

Elért az Ősz és sügött valamit,
Szent Mihály útja belemeggett,
Zám, zám: ropókidek végig az
utón
Tréfás falevelek.

Egy perc: a Nyár meg sem hőkölt
belé
S Párisból az Ősz kacagva szaladt:
Itt járt, s hogy itt járt, én tudom
csupán
Nyögő lombok alatt.

Haussten kom til Paris

I går kom Haussten lydløst til
Paris.
Han smug seg inn på Boulevard
Saint-Michel
og venta under skuggfalle tre
ein gloheit sommarkveld.

Mot Seinen vandra eg i ro og mak.
Og i mitt hjarta brann ein
purpurglød,
eit rart, vemodig bál, ein liten song
som tala om min dad.

Da nådde Haussten meg. Han
kviskra tett,
så boulevarden dirra under meg.
Og spøkefulle blad baud opp til
dåns
langs varm og vindstilt veg.

Eit glimt: Min sommar sansa ingen
ting
og Haussten flydde bort og lo av
det.
Han kom. Og ingen veit det utan eg
her under tunge tre.

Nesse, Ase-Marie

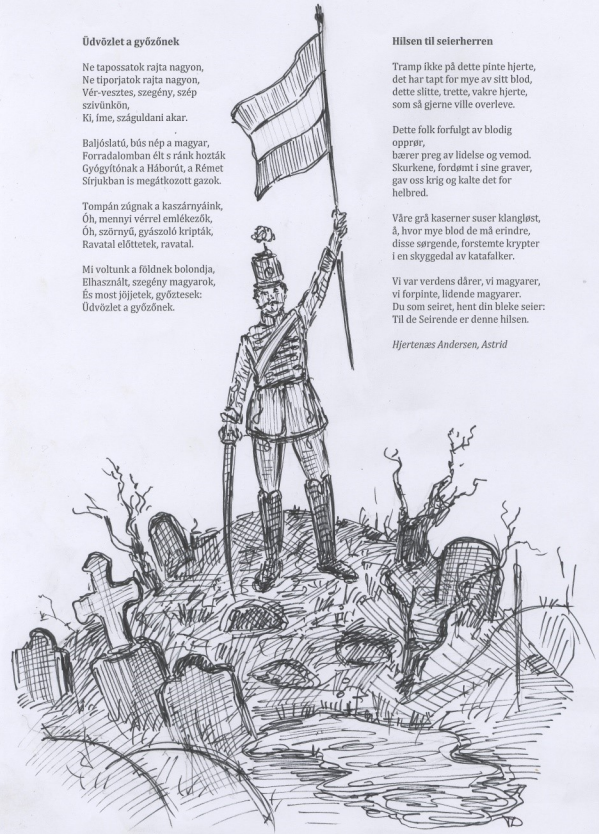
Üdvözet a győzőnek

Ne taposatok rajta nagyon,
Ne tipojatok rajta nagyon,
Vér-vesztes, szegény, szép
szívinőn,
Ki, ime, száguldani akar.

Balfőléstű, bús nép a magyar,
Forradalomban élt s ránk hozták
Gyógyítóknak a Háborút, a Rémet
Sírjukban is megátkozott gazok.

Tompán zúgnak a kaszárnyáink,
Óh, mennyi vérel emlékezők,
Óh, szörnyű, gyászoló kripták,
Ravatal előttetek, ravatal.

Mi voltunk a földnek bolondja,
Elhasznált, szegény magyarok,
És most jőjjetek, győztesek:
Üdvözet a győzőnek.

Hilsen til seierherren

Tramp ikke på dette pinde hjerte,
det har tapt for mye av sitt blod,
dette slitte, trette, vakre hjerte,
som så gjerne ville overleve.

Dette folk forfulgt av blodig
oprør,
berer preg av lidelse og vemod.
Skurkene, fordømt i sine graver,
gav oss krig og kalte det for
hæbed.

Våre grå kaserner suser kløngløst,
å, hvor mye blod de må erindre,
disse sørgende, forstemte krypter
i en skjeggedal av katastrofer.

Vi var verdens dærer, vi magyarer,
vi forpinte, lidende magyarere.
Du som seier, hent din bleke seier:
Til de Seirende er denne hilsen.

Hjertenas Andersen, Astrid

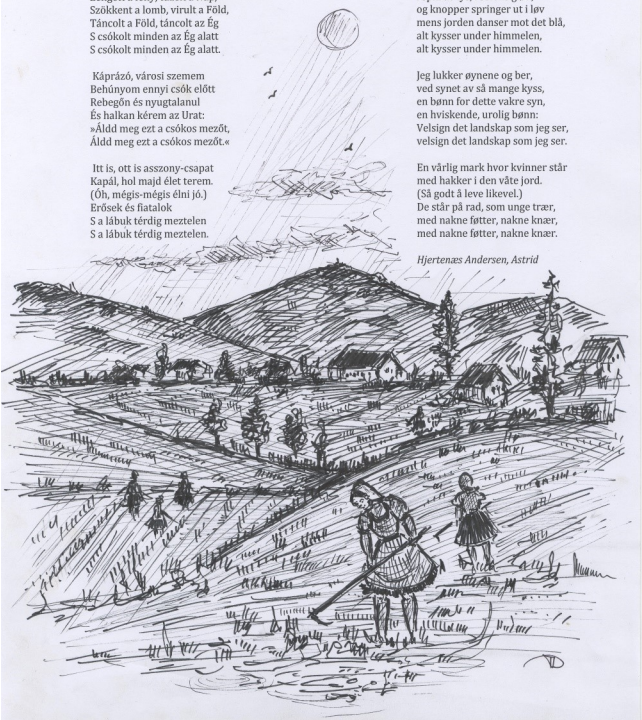
Májusi zápor után

Nagymessziről ködölt a Bükk,
Gőzölt a sík, áradt az Ér
S fáradt testemben hirtelen
Ott, a záporverte mezőn
Piros dalra gyújtott a vér,
Piros dalra gyújtott a vér.

Szinte sercent, hogy nőtt a fű,
Zengett a fény, tüzelt a Nap,
Szökcent a lomb, virult a Föld,
Táncolt a Föld, táncolt az Ég
S csókol mindent az Ég alatt
S csókol mindent az Ég alatt.

Káprázó, városi szemem
Behínyom ennyi csókt elölt
Rebegőn és nyugtalanul
És halkán kérem az Urat:
»Áldd meg ezt a csókos mezőt,
Áldd meg ezt a csókos mezőt.»

It is, ott is asszony-csapat
Kapál, hol majd élet terem.
(Óh, mégis-mégis élni jó.)
Eroősek és fiatalok
S a lábuk térdig meztelen
S a lábuk térdig meztelen.

Etter et mal-regn

I tåken stiger fjerne fjell,
og sletten damper, elven flør,
i lyset fra en regnvåt mark
gror sangen i min trette kropp,
den røde sangen i mitt blod,
den røde sangen i mitt blod.

Jeg hører gress som knitrer grønt
i spill av lys, i solens glød,
og knopper springer ut i løv
mens jorden danser mot det blå,
alt kysser under himmelen,
alt kysser under himmelen.

Jeg lukker øynene og ber,
ved synet av så mange lys,
en bønn for dette vakre syn,
en hviskende, urolig bønn:
Velsign det landskap som jeg ser,
velsign det landskap som jeg ser.

En vårlig mark hvor kvinner står
med hakker i den våte jord.
(Så godt å leve likevel.)
De står på rad, som unge trær,
med nakne føtter, nakne knær,
med nakne føtter, nakne knær.

Hjertenas Andersen, Astrid

Az eltévedt lovas

Vak ügétését hallani
Eltévedt, hajdani lovasnak,
Volt erdők és ó-nádások
Láncolt lelkei riadoznak.

Hol foltokban imitt-amott
Ős sűrűből hozott rekedt meg.
Most hirtelen téli mesék
Rémei kielevenednek.

Itt van a sírű, a bonde,
Itt van a régi, tompa nőta,
Mely a süket ködben lapult
Vitéz, bús nagyapánk óta.

Kísértetes nálunk az Ősz
S fogatkozott számai az ember:
S a dombkerítéses síkon
Köd-gubában jár a November.

Erdővel, náddal póre sik
Benőtötti hirtelen, újra
Novemberes, ködös magját
Mult századok ködébe bójva.

Csupa vérzés, csupa titok,
Csupa nyomások, csupa ősök,
Csupa erdők és nádások,
Csupa hajdani eszelősök.

Hajdani, eltévedt utas
Vág neki új hínaru utnak,
De nincsen fény, nincs lámpa-láng
És híruk sincsen a faluknak.

Alusznak némán a faluk,
Multat álmodván dideregve
S a köd-bozótól kirohan
Ordas, bölény s nagymérgű medve.

Vak ügétését hallani
Hajdani, eltévedt lovasnak,
Volt erdők és ó-nádások
Láncolt lelkei riadoznak.

1918

Vegvill ryttar

Å, hør, ein vegvill ryttar jagar
i fjerne tiders blinde trav
og skremmer døde skogars sjeler
som søv i jern og mosegrav.

Der enn det siste spreidde restar
av urtidsskogar veks av myr,
der dukkar skramta opp i dagen
frå gløymde vinterevener.

Sjå, her er snareit, her er krattet,
her er det gamle, mørke kvad
som heilt frå grimme fedrars tider
låg løynt i skoddehav ein stad.

Det spøker over alt om hausten
og folk blir borte, ein for ein.
November går i tåkekappe
på sletta, over stокk og stein.

Den nakne sletta drag eit dekke
av stv og skog om sine slir
og gøymer all november-tåke
i dis frå farne tusenår.

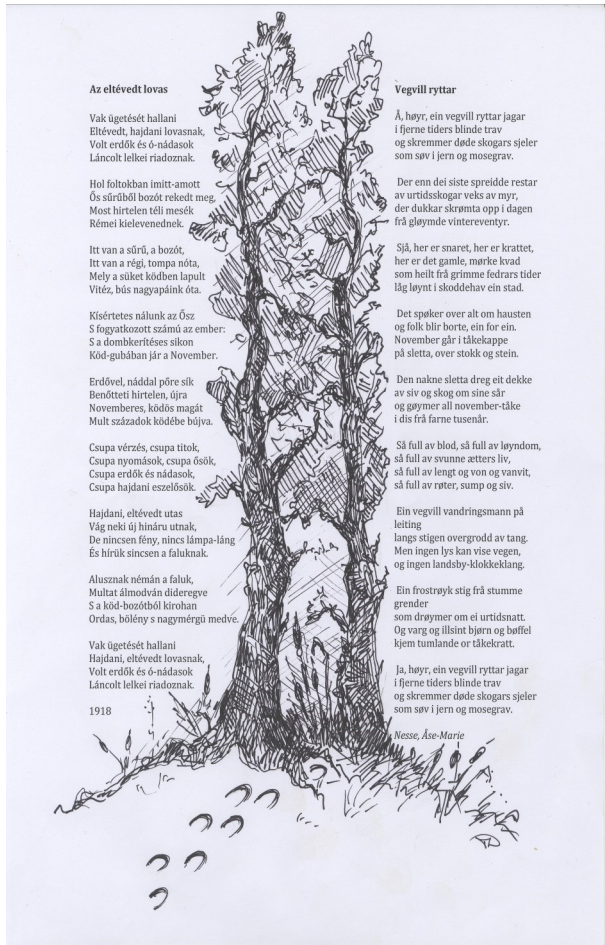
Så full av blod, så full av løyndom,
så full av svunne ætters liv,
så full av lengt og von og vanvit,
så full av røtter, sump og siv.

Ein vegvill vandringssmann på
leiting
langs stigen overgrodd av tang
Men ingen lys kan vise veggen,
og ingen landsby-klokkeklang.

Ein frostrøyk stig frå stumme
grender
som drøymer om ei urtidssamt.
Og varg og ilslint bjørn og beffel
kjem tumlande or tåkektratt.

Ja, hør, ein vegvill ryttar jagar
i fjerne tiders blinde trav
og skremmer døde skogars sjeler
som søv i jern og mosegrav.

Nesse, Ase-Marie

Budapest – Harstad t/r

Interjú egy fiatal építészmérnökkel

- Ha jól emlékszem, érettségi után kerültél ki egy népfőiskolára. Pontosan mikor is, és melyik részére Norvégiának?

- Édesanyám 1985-ben oslói ösztöndíja alatt ismerte meg a Kunszenti-Kovács családot. Ők az oslói egyetemen dolgozva, ismerték a norvég ösztöndíj rendszert és később segítségükkel tudtam gimnázium végén megpályázni a norvég állam külföldieknek szóló ösztöndíját. 2005 őszen, érettségi után kerültem ki a Valdres-i népfőiskolára.

- Hogy sikerült megbirkóznod a nyelvvel? Egy év elég volt ahhoz, hogy otthon sikeres nyelvvizsgát tegyél?

Norvég nyelv és kultúra osztályba jártam ugyan, azonban meglehetősen lassan haladtunk a nyelvtanulással. Chilei, kínai és szudáni osztálytársaim angolul is keveset tudtak. Elhatároztam, hogy az órákon kívül is készülök, tanárnóm tanácsára a 'Stein på stein' című tankönyvből. Célul a 'Bergens test' tanév végi teljesítését tűztem ki. (450 ponttal abszolváltam.) Visszatekintve, lehettem volna még sokkal nyitottabb a többi osztály norvég diákjai felé. Tapasztalatom szerint nyelvet a legjobban a mindennapi életben használva, gyakorolva lehet tanulni.

A felsőfokú nyelvvizsgát Magyarországon később, 2008-ban tettem le. A norvég szinten tartásában, további fejlődésben segített, hogy egyetem mellett majd minden nyáron lehetőségem volt néhány hetet, hónapot Norvégiában dolgozni. 2008-ig a népfőiskolán, majd 2012 és 2016 között Vestfold tartományban, az Aarholtunet gjestegård gyermektáborában.

- Visszatérve Magyarországra elvégeztél két egyetemet is. Meséj erről!

- 2005-ben, norvég népfőiskolai tanulmányaim kezdetekor már tudtam, hogy felvettek az ELTE környezettudomány szakára. Azt mondják, a népfőiskolán eltöltött egy év arra (is) jó, a kapcsolatépítések mellett, hogy az ember megtalálja saját céljait, további tanulmányaival kapcsolatban is. Sajnos rám minden nagy hatással van, minden érdekel, ez így van azóta is. Az egy év alatt hihetetlen élményt nyújtott a norvég természet megismerése, felfedezése. Ez a környezettudomány, a természet folyamatai, összefüggése iránti érdeklődésemet támasztotta alá. Emellett azonban a kultúrát, az embereket és a természettel szoros összhangban álló építészetet is rendkívül izgalmasnak találtam. Ez a tapasztalat a gyermekkorom óta folyamatos építészeti iránti érdeklődésemet mélyítette, színezte. Nem is nyugodtam bele, hogy érettségi után nem vettem fel az építész karra. Szintemelő érettségít tettem, felvettek és az utolsó évben - az olaszországi Erasmus-félevem után már párhuzamosan végeztem a két egyetemet. Sajnos a diplomamunka megírását környezettudomány szakon már nem tudtam összeegyeztetni építész

tanulmányaimmal, ez a jövőbeli terveim között szerepel.

- Mint említetted, évről-évre visszatértél Norvégiába. Mitől ez a vonzalom?

Lenyűgözött az a természetközeli élet, amit Norvégiában megismerhettem. Jó volt mindig olyan helyen dolgozni, ami a városi élettől távol, gyönyörű vidéki környezetben helyezkedik el. Így amellet, hogy hosszúra nyúlt egyetemi éveim alatt megteremthettem az önálló élethez szükséges anyagi feltételeket, értékes barátokat szereztem. Minden nyáron szellemileg is kikapcsolódhattam és szinten tarthattam nyelvtudásomat. Ahogy bővült a norvég nyelvtudásom, úgy tudtam a kultúrát is egyre jobban megismerni. Nagyon élveztem, amint már szépirodalmat is tudtam olvasni. Hamsunt, Vera Henriksent, Sigrid Undsetet vagy épp norvégra fordított Tolsztojt. Hihetetlen tárház nyílt meg előttem és még mélyebben a részemnek éreztem a norvég kultúrát. Éppen ezért olyan nehéz minden alkalommal, amint egy kicsivel hosszabb időt töltök kint, búcsúzni vagy épp a viszontlátásra várni.

- A Te életedben is eljött az idő, hogy hivatásodhoz munkahelyet keress. Hogy találtál rá erre a cégre? Szerepe volt ebben a norvég vonzalmadnak és a nyelvtudásodnak?

- Mondhatjuk úgy, hogy a cég talált meg engem. Én műemlékvédelmi szakterületre jelentkeztem, mindig is vonzott ez a téma az építészetben. A sors azonban másképp akarta, akinél jelentkeztem, együtt dolgozik egy céggel, ahol norvég munkákra is pályáznak. Évek óta kerestek olyan építész, aki norvégul is tud. Felvettek és azóta is náluk dolgozom. Nehéz döntés volt feladni a műemlékvédelmi szakterületet, azonban úgy gondoltam, így az építészet mellett a norvég nyelvben is tudok fejlődni.

- Meséj a norvégiai munkádról, a közeli lehetőségekről is a jövőről is!

- Én már úgy kerültem a tervezőirodába, hogy több év felépített munkája után díjat nyertek a kildeni óvoda tervezésére kiírt nyílt pályázaton, ezután pedig elnyerték a harstadi óvoda építésének lehetőségét, mely azóta meg is épült. A megbízók elégedettsége segítette a további együttműködést és immár egy két évre szóló keretszerződést teljesítünk, mely több, kisebb-nagyobb feladatot foglal magában. Többek között a harstadi új iskolaépület és egészségügyi intézmény vázlattervének elkészítését. Több cég együttműködése kell mind a pályázatok elnyeréséhez, mind a tervezési feladat sikeres beadásához. A különböző szakágak koordinálása, a tervek műszaki tartalmának összeállítása norvégul nem mindig egyszerű feladat. A harstadi iskola tervezésében norvég munkáink során először norvég szakági tervezőkkel dolgoztunk. Igyekszünk ezt a kapcsolatot következő munkáinkban is fenntartani és reméljük, ez az együttműködés újabb lehetőségeket nyit meg előttünk. (A Magyar Liget 2006. 2-3. számában már olvashattunk egy norvégiai élménybeszámolót Noémittól: https://matarka.hu/cikk_list.php?fusz=99122)

Zsáry Noémi

okl. építészmérnök, Budapest 2019. március

(lejegyezte –kkf–)

Maros Miklós sikere az anyaországban
és egy kitűnő zenei folyóiratban

PARLANDO 60

Magyar zongoramuzsika a határokon túlról

Maros Miklós: Complete Piano Works (Perfect Noise PN 1704)

A CD tokjának gerincén három szó áll: Maros, Klavierwerk és Ernst. Pontosabb a tartalom meghatározása, mint a kísérőfüzet címlapján, hiszen az 1984-ban komponált Variacionit nem tartalmazza a korong (terjedelmi okokból is lehetetlen ez). Ugyanakkor még mindig nem teljes az információk köre, hiszen csak a címlap belső oldalán szerepel az egyébként figyelemreméltó és izgalmas hangszerválasztás: Moritz Ernst instrumentumai: Flügel, Cembalo, Drittelton-Klavier, Sechzehnteltonklavier. A koncertzongora és a csembaló ismertnek tekinthető, de az utóbbi két ritkaságról, sajnos, nem tudunk meg közelebbit. (E vonatkozásban nem lettek sokkal okosabbak azok sem, akik december 12-én meghallgatták a Fészekben a Lázár Eszter által életre hívott (és elismerésre méltóan hosszú ideje életben tartott) kortárs kamarazenei sorozat keretében Maros Miklós szerzői estjét Határokon túlról címmel. A műsor házigazdája Mácsai János volt, aki a szerzővel beszélgetve csak érintőlegesen hozta szóba e hangszer különlegességeket. Részben jogosan, hiszen – ott és akkor – kizárólag „normális” hangszereken csendültek fel a művek, a hazánkban első ízben szereplő német Moritz Ernst előadásában (aki egyébként olyan koncerteket is szokott adni, amelyeken egyenrangú a két hangszer, a zongora és a csembaló művészeként).

Ha zenei rejtvény hatbetűs kérdéseként szerepelne, hogy „Maros (zeneszerző)”, szükséges lenne egy betűnyi támpont, hiszen ugyanazt a pályát/hivatást választotta

apja Rudolf, 1917-1982)
és fia Miklós, szül. 1943

Maros Rudolf életműve különlegességének számít az Eufónia sorozat három darabja, amelyekben a komponista

újfajta hangszíneket, szépségideálokat keresett. Ez a fajta kutatókedv kezdettől elidegeníthetetlen sajátja Maros Miklósnak is, aki a Zeneakadémián végzett tanulmányai után (a világ akkor legfejlettebbnek számító elektronikus stúdiójával rendelkező Stockholmban ismerkedett – Ingvar Lidholm és Ligeti György növendékeként – a zeneszerzés további távlataival.

Miklós Maros
Complete Piano Works

Moritz Ernst

Perfect
Noise

Maros Rudolf Maros Miklós
(Muzsikalenárium) (BMC - Magyar Zenei Információs
Központ)

Az elektroakusztikus zeneszerzés azonban nem bizonyult számára a lehetőségek kimeríthetetlen tárházának, ugyanis szembesülnie kellett azzal, hogy a gyors egymásutánban változó technikai eszközök kezelésének időről- időre való elsajátítása „rendszergazdaként” fejleszti, elvonva energiákat a számára lényeges alkotói tevékenységtől. Így hát az

elektronika-kínálta technikai eszközöktől mindinkább visszatért a – többé-kevésbé hagyományos – hangszerekhez, részben azoknak korábban kevésbé kiaknázott lehetőségeihez, részben pedig (s életművét tekintve számára ez volt a fontosabb)

különleges kombinációik által olyan hangszínekhez, amelyeket saját zenei nyelve meghatározó kifejezőmódjaiként tarthatott számon. Ilyen háttérinformációk ismeretében nem véletlen, hogy a zongora korántsem foglal el meghatározó helyet az általa gyakran alkalmazott apparátusok között. Más megközelítésből is „tartózkodott” a zongorára való komponálástól; alapos ismeretekkel

rendelkezett az értékes és gazdag történeti zongorairódmalmat illetőleg. Hogy ahhoz érdemben „hozzászóljon”: szükségesek voltak külső felkérések, megrendelések. Amelyek, szerencsére, jöttek, így módon 1971 óta gazdagodik az életmű „billentyűs” fejezete. A zeneszerző, aki más műfajokban komplex alkotásokat hozott létre, a szólóhangszer esetében is kereste a kifejezés változatosságát. Munkáira a „minden mű egy kísérlet” abban az értelemben igaz, hogy sajátos kérdéseket sikeresen megválaszoló kísérlet. Egyéni hangra olyan módon törekszik, hogy közben nem feledkezik meg a történetileg életképesnek bizonyult zenei nyelvek (stílusok, műfajok, formák) mindmáig érvényes (érthető) intonációiról, jelenségeiről. Ebben a kettősségben rejlik, hogy kompozíciói ébren tartják a

felkeltett figyelmet; több-kevesebb kihívást jelentenek a hallgató számára, hogy tájékozódjanak az adott formai keretek között. Mert az csakhamar kiderül, hogy „rend” van a tételekben, szervezettség – amely formai struktúrák ismeretében vagy anélkül egyaránt biztosít valamiféle „otthonosságot” a hallgatónak. S minden bizonnyal az előadó(k)nak is – ez éri meg a megtanulásra fordított nem kevés időt-energiát.

A december 12-i koncert élményét kétségkívül a zongorista jelentette, aki lenyűgöző teljesítményével olyanmire meglepte a hallgatót, hogy szinte elvonta magukról a művekről a figyelmet. A hangfelvételnek köszönhetően ideálisan pótolható ez az esetleges mulasztás.

A CD kísérőszövege a zeneszerzőtől származik, afféle ars poetica részletnek is tekinthető. A műsor „hallgatóbarát”: a nagy figyelmet igénylő kéttételes Szonátával kezdődik (amely szinte a szimfóniák párdarabjainak tekinthetők abban az értelemben, hogy hasonlóképp komplex tartalmat hordoz – mondhatni, Maros „Dante-szonátája”). A monotematika gondolata kísért az „Ernst und Spaß”-ban, ahol egy kvázi egydimenziós csírat teljesít ki többdimenzióssá, hangulati kontrasztok keretében (a felkérés a felvétel előadójától érkezett; a cím egyúttal a nevét is megörökíti). Pihentető epizód ez a szonáta szellemi igénybevétele után a hallgatónak.

Hasonló játékos gesztus rejlik a Kilskrift címében, amely a Kíl városban rendezett nemzetközi (ifjúsági) zongoraversenyre készült, s különböző technikai nehézségű tétel

méltán kapta a Rovásírás címet. Az 1987-ben komponált mű – amely már első hallásra is a Maros-oeuvre egyik legkedvesebb darabja lett számomra – több mint elgondolkoztató. A '80-as évek nemzetközi zongoraoktatásának élvonaláról ad némiképp fogalmat az az információ, hogy az 1. és 3. darab a legfiatalabb korosztálynak (14 éves korig) készült, a 4. előadói legfeljebb 16 évesek lehettek, a virtuóz 2. korhatára

pedig maximum 19 év volt.

Ezekben – kiváltképp a bevallottan a bartóki Mikrokosmos-hagyományokat követő elsöben – megrendítően érvényesül a zenei nyelv magyarsága. A kérdés (Mi a magyar a zenében?) a zenei köznyelv mind erőteljesebb feloldódása következtében mindinkább költői (általában a „külföldi” mert legbiztosabban ítélni nemzeti sajátosságokat illetően), ezúttal fel sem merül! még a svéd népdalt alapul vevő harmadiknál is otthonosnak érzi magát a hallgató, a népdalfeldolgozás műfaji sajátosságainak ismeretében. A virtuóz második darabot hallgatva arra kellett gondolnom, hogy amire valaki eljut a technikai virtuozitás ilyen szintjére, minden bizonnyal szerzett annyi zenei tapasztalatot, hogy nem tekintí akadályverseny-pályának a tételt. Jellegzetes szerzői ötlet, hogy B-A-C-H kompozícióját már címében is frappánsan egyénítette: HCAB – BACH. Igazgyöngy-füzér a nyolc Invenciósorozata, e mikroludiumok közül a legrövidebb nem éri el a fél percet sem, s a legerjedelmesebb is alig haladja meg a hárompernyi időtartamot. A Farbwolken igazi hangszínvarázs, impresszionisztikus sziget az értő zenehallgatásra inspiráló kompozíció után. Befejezésként pedig ráadásdarabként is hatásos, hangszeren kívüli effekteket is alkalmazó tételt hallunk, címe: Rush. Hetvenpernyi zongoramuzsika, amely megérdemelné, hogy minél több zongorista repertoárját gazdagítsa.

Fittler Katalin

A kitűnő elektronikus folyóirat 2019. 1. száma a szerző 19 zongoradarabjának hangfelvételét mellékeli az íráshoz. Érdemes meghallgatni.

Függelék: Maros: Complete Piano, Works Perfect Noise - PN 1704 Kompozitor, Miklos Maros (ur. 1943) Wykonawcy, Moritz Ernst, pian.

KAPU-2

A kolozsvári Vallásszabadság Háza könyvesboltjának udvari bejárata

Tar Károly

MINDEN KIDERÜL

A szerző Az ismert katona című regényének második része, amit Szőcs Géza kérésére írt fia halálának 40. és a trianoni sanyarúság 100. évfordulójára

Naplótöredék

Tegnap nem voltam a Házsongárdban. Azt akarom látni, milyen lesz a fiam sírja, ha mi nem viseljük gondját. Nem lehet ezt a naplót abbahagyni. Nem szabad. Hetek óta beszélnek, hogy a Szent Mihály-templom keresztjét egy éjszaka helikopterről leszerelték, elvitték, egy óra elteltével mást hoztak és helyére tették. Ez a kereszt cifrább, mint elődje: románosabb. Tegnap óta már csak románul lehet leírni a helységek nevét. Nem lehet leírni „a nemzeti kérdés megoldása” összetételt.. „Nincsen rózsza Teiuş nélkül!” - A régi román világban egy cenzor így változtatta meg a közismert dal első sorát. Akkor már csak egy év volt a háborúig. A fasizmus pedig a csúcson volt. És itt?

A fiam barátja mesélte, hogy tegnap este „Halál a magyarokra!” ordítással vonult el egy csoport az ablakuk alatt. A templomozás (éjféli mise) után, az Óvárban hasonlóan magyarellenes jelszavakat ordítottak részeg, vagy magukat részegnek mutató alakok. Provokációjuk nem sikerült. A templomot zsúfolásig megtöltő emberek békésen hazamentek.

Mi jöhet még ezután? A nyelvvizsga - keseredik a feleségem és azon vitatkozunk, hogy most, amikor pl. Kárpát-Ukrajnában engedélyezik a magyar helységek magyar névhasználatát, nálunk miért oly dühödött a románosítás. Azért, hogy aztán nemzetközi nyomásra visszaléphetnének. Hogy legyen mit engedniük! Szerintem, távol áll ettől a primitív, műveletlen, és éppen ezért elvakult sovínisztáktól a visszaközös gondolata. Ezek vakon és habzó szájjal vágtatnak kitervelt céljuk felé: az elrománosított Nagy-Románia megvalósítása felé. Azzal vigasztalom barátaimat, hogy most már minden gyorsítás jó, hiszen veszünkbe rohannak! Minden tettük ellenállást és utálatot kelt minden jóérzésű emberben. Most már a királyi Románia magyar-ellenességén is rég túltettek a „szocializmus” égése alatt. Kilátszik a lóláb, és mindez a külföldi közvéleményt javunkra alakítja. Elnyomtatásunk köztudomású. Most mondja a rádió, hogy végleges a kedvezmény elvének felfüggesztése, 200 millió dollár úszott el így, de bebizonyosodott, hogy ez sem kevés az elnyomóknak, amikor az emberi jogok kitarító tiprásához ragaszkodnak. Rohamosan közeledünk az elszigetelt országok sorsához. Az albán példa is bizonyítja, hogy ez az út sem járható, csak arra jó, hogy a „konduktor” haláláig megtarthassa hatalmát. Emberi sorsunk immár a várva várt „biológiai” változástól függ. A történelemből erre is szomorú példákat sorolhatnánk. Magyarországon forradalmat várnak, itt nincs annyi akarat, hogy a méhekhez hasonlóan megszabaduljunk a heréktől. Amit a kezdeti, a háború utáni évek hoztak demokratizmusban, életigenlésben, jövőhitben, azt elvitték a „fényevék”, eltörölte az „aranykorszak”. A szocializmust megutálta az értelmiségi, a dolgozó, és a nem gondolkodó ember is. Más eszme, követendő cél nincs. Románia saját mocskában, részegsége büszében rekedt, és nincs ki elvonókúrára fogja. Az emberek menekülnek. Nincs más kiút?!

Vadember koromban olyan féktelen volt bennem az indulat, hogy rikácsolva rárontottam arra, akit ellenségemnek hittem, és átharaptam a torkát. Később, bunkómmal leütöttem, lándzsával átdöftem, kardommal leszúrtam, puskámmal lelőttem, forgópisztolyomat csipőből ledurrantottam, mérgezett hajtűmmel megszúrtam vagy italába mérget kevertem, szitává löttem golyószórómmal, feljelentettem a hatalom elleni szervezkedésért, kocsijával, házával, hivatalával együtt küldtem a levegőbe, kinyírtattam bérgyilkosokkal, elakasztottam az utcán, letaszítottam valamely felhőkarcolóról, hegycsúcsról, toronyból. Mostanában pedig magamra aggatott bombákkal lopózom közelébe, mert annyira gyűlölöm, hogy megsemmisítéséért magamat is megölném.

Fogat - fogért! Szemet - szemért! Magamért - más. Más is. Mindenkit. Vesszen az ellenségünk! Vesszen a világ! Az én világom is! Vesszen, ha nem értünk szót. Vesszen, ha a bizalom, akár a tiszta levegő, rohamosan fogy, és csak tehetetlenül hápogunk hiányától. Megdőlni látszanak a farkas farkas-természetéről ismertek, az ember farkas-mivoltáról nincs okunk kételkedni.

De a szót értő állatok között a legkiválóbbak csodákra képesek. Nem feltétlenül kell egymás agyába lékeléssel behatolnunk, hogy elfogadható gondolatainknak pihentető ágyat vessünk. Az emberi kozmosz egyedeinek keringése közben a kapcsolattartás, az időnkénti rendkívül kellemes egyesülés, eddigelé célirányosan hasznosnak bizonyult.

- Maga itt marad! – figyelmeztette a Katonai Törvényszék őrnagya a fiatalembert a várakozóban, majd udvariassággal mimelve kísérte nélkül tessékelt be az apát az irodájába.

- Mit akar?! Minek hozta magával? – kérdezte nyersen, amikor leültette íróasztala túloldalán.

- Kérem, én szívbjajos vagyok... Bármikor megtörténhet... Hát azért. És az is jó lett volna, ha hallja mit beszélünk... A betegségem miatt...- védekezett az apa.

- Maga nem úgy néz ki! Ami pedig az ügyét illeti, rövid lesznek. Tanulmányoztam az iratcsomót, lezártuk az ügyet. A fiát ugyebár már senki nem támaszthatja fel...

- Törvény elé szeretném vinni, hogy máskor ilyen ne fordulhasson elő! Merthogy több hasonló eset történt... Egyik a tengerben, a másik a tank alatt, harmadik a betegszobán végezte...

Az őrnagy idegesen félbeszakította:

- Semmi szükség az általánosításra! Vigyázzon, mit beszél! A maga fiának a lábát felsértette a bakancs. A kezelés ellenére történt, ami történt... Ez a civil életben is előfordul.

- Igen. De nem kapott antibiotikumot, enyhén szólva a katonarvos tudatlansága okozta a halálát.

- Erre nincs bizonyíték!

- Igen, mert egyik napról a másikra leszerelték a felcsert, aki a vizsgálobizottság előtt tanúsíthatta volna miként bántak a fiammal! A fiamat mindentől elzárták. Állapota fokozatosan romlott, mutatkoztak a vérmérgezés jelei, de csak az utolsó pillanatban vitték kórházba...

- Semmire sincs bizonyítéka.

- Vizsgálatot kértem!

- Tárgyaltan! A katonarvost leszerelték... Lezártuk az ügyet!

- Továbbmegyek!

- Mehet, ahova akar!

- A Legfelsőbb Törvényszékig is elmegyek!

- Kidobott pénz... Részemről befejeztem.

Az apa kiszédelt a váróterembe. Sápadt volt.

- Mindössze annyit tudtam meg, hogy a katonarvost kirúgták – nyögte a türelmesen várakozó Józsinak.

Szóltanul vonatoztak haza. Most már értették, hogy miért kellett a nagyváradi Katonai Törvényszékére bízni a fiú ügyét.

Az apa a Legfelsőbb Törvényszékre is beadta kivizsgálásra a fia ügyét. Elutasító választ kapott.

Nem volt szívbeteg.

Elhatározta, hogy újra beszél a katonarvossal. Hosszas érdeklődés után megtudta, hogy az egyik régi munkatársának katonatiszt fia a lippai kaszárnyában szolgál. Levelet írt neki. Karácsonyig kellett várnia, amíg a fiatal katonatiszt hazatért a szüleihöz.

- Sajnos, nem mondhatok semmi jót! Tudok a fia esetéről. Az egység orvosát valóban leszerelték, de néhány hónap múlva eltűnt a környékről. Azt beszélik, hogy családotól egy nyugati országba távozott. – A katonatiszt felvonta szemöldökét és jelentőségteljesen megkérdezte:

- Érti már?! Többet nem mondhatok...

„Tehát igaz!”- nyilalt az apába a felismerés. „Maffia. A fiamat választották áldozatul! A hóhért pedig újabb munkára, külföldre menekítették.” Agyát elborította a vér. Nyögött fájdalomában. Nyilvánvaló, hogy így történt.

Később iskolatársa is megerősítette a hírt. A bátyja őrnagyi rangban Aradon szolgált. A tisztek között ismert volt az orvos ezredes furcsa esete. Megfejtethetlen volt, hogy másfél hónappal leszereltése után miként távozhatott Nyugat-Németországba. A hivatásos katonák, ha leszerelték is, évekig nem távozhattak külföldre, mert katonai titkok tudói voltak. Ez az intézkedés a katonai titkok védelmében született. Kik és miért segítették az orvos távozását? Az orvos olyan titkokat ismert, amit ott, ahova küldték, inkább megőrizhetett, mint hazájában, ahol valamelyik akaratos igazságkereső beadványával veszélybe sodorhatják őt és megbízóit is. A szekuritáté mindenek fölött állt. Uralta az országot. A kivándorlásukat kérvényezőket évekig gyötörték, amíg mindenükből kifogartva, csomagjukat a legrészletesebben átkutatva, áttették őket a határon. Az apa nem talált más magyarázatot. Költőbarátját idézte: „nagy manőver ez – a jövőt / idézik fenyegetve / zabszemlelkű zupás / őrmesterek s békében / te vagy a hadisarc”

A város piacterén időnként megjelent egy bomlott agyú szakállas ember. A mindenhova magával cipelt deszkaládára állt és szónokolt.

- Ne féljete! Jóemberek! Ne féljete! Nektek szólok, lehajtott fejűek! Nektek szólok kámpicsorodottak! Nek-

tek, akiknek eddig a „Pofa be!” volt a jussotok. Befogtatók a pofátokat emberek?! Be bizony, mert különben úszott volna a kenyeretek! Nyűszító kiskutyák voltatok a nagykutyák szigorú őrzetében. Farkasok, hiénák és veszett rókok figyelték lépéseiteket. És behúztátok a farkatokat. Ugye te is behúztad, te kockás kalapos?! És te is, te szőke bajuszkás?! És az a pocakos is ott! Mit vigyorogsz? Talán nincs igazam?! De bizony igazam van, amikor ki-mondom, szerteszét kiáltom a világba, hogy rosszul viselkedtetek! Gyatrán! Gyáván! Gügyögösen! A félelem mosogatórongyot csinált belőletek! Rondák vagytok! Nézzetek magatokba. És utálkozzatok! Öklendeztetek! Mert erősen rusnyák lettetek, kedves barátaim! Sápadtak, ránkcsap és repedeztetek vagytok, mint a disznószar! Te is ott, csak mosolyogj! Mosolyogj csak bambán és bárgyún! Néztél ma már tükörbe?! És mit láttál kedves atyámfia? És ti, bámuló tömeg, néztetek mostanában tükörbe?! Elégedtetek vagytok magatokkal? Mondjátok, nem kellene szembeköpnötök magatokat? Pofozzátok fel magatokat, emberek! Megérdemlitek. „Tegyetek meg mindent!” Ugye ismerős a biztatás. És mit tettetek? Nem sokat. Mi az, hogy nem sokat? Keveset, még mindig alig tettetek valamit a mostani nagy fene demokráciában! Azt hiszitek örökké tart?! Egy szart! Minden elmúlik egyszer? Igazam van?! De mennyire igazam van! És ti csak gyurakodtok, gyalogoltok, hangyák módjára sürgölődtek. Bódult lelkek vagytok csupán. Csúszó-mászók, bogarak, férgek! Undokok vagytok! Bizonyisten ordinárek vagytok, ha féltek! Hát ne féljete! Emberek, ne féljete! Nemsokára itt a világ vége. Egyszer mindenkinek eljön. Ha féltek, akkor is eljön, ha nem féltek, akkor is. Világos?! Hát nem értitek?! Mit szaladgáltok itt össze-vissza? Álljatok meg! Ó ti szerencsétlenek, tekintsetek föl az égre, a messzeségbe, a múltba, magatokba: Figyeljetek rám! Tudom, mit beszélek!

Az apa a bozontos szakállú szónokot többször látta kedvenc helyén, a piac sarkán. Kis gyümölcsös ládáján, a tömeg fölé magasodva állt. Kinyilatkoztatásai végén rendszerint a hóna alá kapta ládáját és fapofával elvegyült a tömegben. Érces hangja, kellemes basszbaritonja megszerte hangzott, mondhatott bármit, a piacra siető, szüntelenül tóduló- kavarodó emberek és a rendőrök sem bántották, papírja volt arról, hogy nem közveszélyes. Időnként hangtalan szoborrá változott, olykor meglepően összefüggő, máskor meg mindent összezagyválva szólt az általa képzelt vagy valóságos tömeghez.

- Hééé, emberek, kinek beszélek én itt?! Hé, ti futkározók! Veszetekekbe rohantok! Gondolkodtok ti egyáltalán?! A francba, a sok süket alakkal! Mit töröm magamat itt értetek...

Valamiért aztán hirtelen megsértődve, magasra tartott fejjel, haragosan zord arccal továbbvonult. Ivott néhány kortyot a zsebéből kikandikáló műanyagpalackból, és a piac másik bejáratánál újra felhangzott változatlanul messze hangzó dörgő hangja. Ha van élő lelkiismeret, ő volt az. Valamitől megrészegetetten mindhalálig az ilyen emberek mondják ki a félelmeinktől belénk rekedt gondolatainkat.

Augusztusi forró délelőtt lépésben gurult doromboló Trabant-kombiján a Toldalagi-Korda ház sarkánál lévő kereszteződésbe. Egy pillanatra a majdnem két évszázados, barokk jellegzetességeket is őrző klasszicista épület kiugró ablakainak empire rácsain akadt meg a szeme. Amikor erre járt, mindig megpróbálta kibetűzni a grófi korona alatti névbetűket. Arra gondolt, hogyha valamivel hamarabb születik, talán még láthatta volna a házban lakó jeles emlékiró és híres vadász kitömött farkasát, amint gazdája bérelt lakásának minden ajtónyitásakor, valamiféle elmés

szerkezet segítségével ugrásra emelkedik. Tréfacsinaló ember lehetett, hogy ezzel ijesztgette látogatóit. De ha még előbb születik, az építető Tholdalaghi Lászlót is láthatta volna, akinek az apja Marosvásárhelyen együtt sétálhatott II. Józseffel, ő maga pedig többek között Göttingában is tanult.

Most sem tudta magát túltenni azon az egyszerű, de örökös kérdésen, hogy az ember nem a maga akaratából, hanem csak úgy, találmányra vagy esetleg egy emberpár kénye-kedve szerint jön a világra. Időnként egy világhíres agykutató kétségei gyötörték, aki úgy képzelte el az életet, hogy szűk folyosó, amelynek két oldala a mágnes két pólusa, és miközben végigszáguldunk vagy végigvászorunk ezen a folyosón, vonzanak és taszítanak a dolgok. Szabad akaratumk meghatározatlan, a képzelte teremtő őslélek része, amely nem lehet eleve gonosz és kárhozatra ítélt, hanem akaratumk szerint irányítható, mi döntjük el, hogy a mágnes melyik oldalához dörgölözünk, és ha betartjuk a legfontosabb parancsolatokat, úgy épülhetünk vissza az őslélekbe, avagy az örökéletbe, hogy azt tökéletesíthetjük.

Mennék. A szívem úgy vibrál, remeg –
És mégis, mint egy kőszent állok itten,
Belülről zeng a dal: "Isten áldd meg!"
S én gondolom: Ó, hogy megvert az isten!

Azon is bosszankodott, hogy nem emlékszik már a költő arcára, aki valószínűleg ebben a házban írta verseit, és aki, a kor szokásainak engedve, Ady Endréhez és József Attilához hasonlóan, szép versoraiban gyakran emlegette a szívét. Szentül meg volt győződve, hogy már jóval előbb találkozhatott Reményik Sándorral, még mielőtt annak verseskönyvei a kezébe kerültek. Merthogy naponta erre haladt el elemi iskolája, később pedig a Református Kolégium felé.

„Jól nézek ki! Mit válasszak? Mikor kellett volna vagy kellene élnem? A kincses város régi polgári életének kezdeteit, az erdélyi országgyűlések idejét, a főkormányzó-székhelyé avanszált városban az akkori új korszak kezdetét válasszam, vagy a saját életem idejét, amelyben a 'magyar idő' alakította ki bennem mindazt, amiért élnem érdemes?” A környezethez illő költői kérdés volt.

Hirtelen átható füstszagot érzett.

Elhessegette magától a riadalmat. Azt gondolta, hogy ama százkilencven évvel azelőtti augusztusvégi tűzvésznek a képelete csapta meg füstjével. És történelmi visszapi-lantásához igazodó szaglása idézi azt a sokáig emlékezes-eseményt, amikor a belvárosnak ez a része teljesen leégett.

„Ha kell, ha nem, mindig jön valamiféle tűzvész, amelynek következménye az újrakezdés. Ez a ragyogó épület sem született volna meg, ha az akkori tűzvész után, az építőkedvű neves házaspár, nem talál akkor a szénné égett vagyona látványától szabadulni vágyó, telekhelyét elprédáló eladóra. De megtörtént.” Úgy érezte, hogy az ehhez hasonló történések mágnesének vonzásában jó élni. Erős ütés-ként érte a felismerés. A Trabant szélvédőn át egy lebontott ház üres telkét látta. A telket határoló ház vöröstéglás tűzfalát, négy ijedten nyitott ajtójával, egy fekete kocsit orra támasztotta szükségtelenül. A házfalnak, mivel semmilyen nyomos oka nem volt rá, esze ágában sem volt összeomlani. Kikászolódt a kocsiból, körbesétálva tapogatta, faarccal állapította meg, hogy kocsija sértetlen. Fájós bal halántékát dörzsölve, kissé furcsállotta, hogy a Toldalaghi-Korda palota „PVC-jaguárja” mögé került.

- Jól van, uram? – kérdezte egy idősebb hölgy az össze-csődült járókelők közül. Aztán a fekete kocsit utasai vették

körbe, hogy felváltva a gépkocsizás elemi szabályairól tartsanak neki kiselőadást. Közben, közösen körbejárták mindkét kocsit. A Trabant visszapillantó tükre hiányzott.

- Maguk – szolt felemelt ujjal egy szaktekintély kiállású férfi –, a megengedett sebességet jócskán túlhaladva érkeztek a kereszteződésbe!

Rövid vita keletkezett arról, hogy melyik kocsinak volt elsősege. A jelenlevő önkéntesek bevonásával, gyors körülszaglással megállapították, hogy két gépkocsivezető közül egyik sem fogyasztott alkoholt.

Aztán, az esemény főszereplői, mert rendőr nem mutatkozott a környéken, felületes kézfogással búcsúzva egymástól, óvatos körütekintések közepette elhajtottak a helyszínről.

Felhajtott a dombközépre épült klinikák fölé, a bolondok „zöldfedelűnek” becézett ideggyógyászatára. A „csendeseknek” fenntartott épületben szomorúságukat gyógyították a beutaltak. A fiatal, de legalább mázsás, vidámra kifestett ápolónő, puha porcikáival gyakorta végigringatózott a betegek között, széles mosolygások közepette placebo-t osztogatott. Minden megjelenésekor annak a műkedvelő színjátszó csoportnak a színpadán képzelte magát, ahol arasznyi balettszoknyában lejtett szólótáncával fergeteges sikert aratott. Nem volt közveszéyes. Az apáca képű, vénkisasszony orvosnő félelmes pillantása alatt törpékké zsugorodtak a betegek. Bejáró betegként nem volt mitől félnie, elektrosokkal csak a beutaltakat kezelik. Elmondta balesetét. Azt sem hallgatta el, hogy az előző nap karján hazáig cipelte az élelmiszerbolt kosarát, de már nem volt benne az a két csomag vaj, amiért órákig sorban állt. Visszavitte a kosarat az üzletbe. Emlékezett arra, hogy a pénztárnál kifizette a vaját, de nem tudta hol, merre járt, hogyan ért haza.

- Nem kap több nyugtatót! – szolt idegesen az apácaképű orvosnő. – Figyelmeztettem, hogy egyelőre nem vezethet kocsit. Mit akar? A zárt osztályon sincs már hely...

Megfejtethetlen, hogy mitől vált idegessé az orvosnő.

Óvatos hajbókolással kimenekült az intézetből.

Ha igaz, hogy négyezer-négyszáznegyvennégy aprólékosan kórismert betegség rágja az embert, mondhatom, van dolgunk elég. Agybajaink kórokozói leginkább embertársainktól származnak. Szavakkal, tettel, pillantással, testjelekkel, és kimondatlan gondolataikkal is betegítjük egymást. Oriásbacilusok, halálvírusok, rákfenék vagyunk. Egymás ellenségei, miközben legalább két évezred óta a világszeretetről papolunk.

Belátta, hogy a magába roskadt szomorúság helyet jobb, ha inkább vidámbb teendővel folytatja az életet.

A plébánián hideg volt, bundáskabátban állva beszélgettek a fiatal pappal. Az apa nem volt vallásos, de katonafia furcsa halála után vállalta, hogy a fia barátjának gyermekét megkereszteli.

Mivel a kisvárosban ismerték szabadgondolkozását, és mert nem akarta, hogy megkérdőjelezzék tisztességét, eljárta a keresztszülőket eligazító felkészítőre, keresztapai felelősségét indoklása szövegébe foglalta, az írást pedig átnyújtotta a fiatal papnak. Az írásban többek között ez állt:

„A keresztapáságot vállalva, hiszem és remélem, hogy a katolikus egyház továbbra is, a közelmúltban bizonyított elszánt bátorsággal, kitartóan küzd magyarságunk megőrzéséért.”

A keresztelőt a nagytemplom mellékhajójában tartot-

ták. Ez alkalommal több gyermeket kereszteltek. Az apa idegenkedett a ceremóniáktól, de az ünnepélyes hangulatnak megfelelően viselkedett.

A plébánián a fiatal pap félrevonta egy pillanatra.

- Köszönettel fogadtuk beadványát, de bocsánatot kérünk, nem iktathatjuk. Szigorú ellenőrzés alatt állunk, és ha idegen kezekbe kerül ez az írás, következményei tragikusak lehetnek.

- Úgy érzem, ezt kellett tennem. Nekünk már nincs mit féltünk. De azért köszönöm a figyelmeztetést - felelte az apa, és azon sem csodálkozott, hogy váratlanul papi áldásban részesült.

A lány

A szülők örömeire lányuk sikeresen felvételizett és bejutott a Politechnikai Intézetbe. Nagyon akarta, hogy a bátya helyébe lépjen. Az épületgépészeti szakot választotta, ahol Józsi volt végzős hallgató. Matematikából és fizikából (hála a Józsi segítségének) kiváló, de sejteni lehetett, hogy nem érdekli a mérnöki pálya. A szülők iránti szeretetből választotta a mérnöki pályát. Zokszó nélkül végezte az első évet., sikeresen vizsgázott minden tantárgyból. Beleértve a matematikát, amiből kitűnő volt. A vizsgán kapott iránytangensű egyenes egyenlet tételének bizonyítását táblára írva gyorsan levezette és aláhúzta a hibátlan eredményt. Magyarázatában sem talált hibát a vizsgáztató tanárnő. Közismerten szigorú volt a lányokkal, mert férjét elszerette az egyik csinos egyetemi hallgató. A magyar lányokkal pedig különösen kegyetlenül bánt.

- Nem fogadhatom el a feleletét, mert román kiejtése enyhén szólva pocsek. Így nem lehet beszélni Romániában! Volt elég ideje, hogy megtanulja az ország nyelvét. Összel találkoztunk...

A lány elsápadt. Összeszorított foggal tűrte a gúnyos pocskondiázást és kitántorgott a vizsgateremből. Otthon sem panaszkodott. De magában megfogadta, hogy nem tanul tovább olyan intézetben, ahol nemzetisége miatt büntetlenül megalázzhatják az embert.

Naplótöredék.

Lányom mostanában iskolából jövet benéz a központi nagy élelmiszerüzletbe, hogy valamiért sorba álljon. Képzem, hogy micsoda csivitelést rendeztek ma is, amikor osztálytársnővel együtt állt be a sorba. Valamennyi idő után, mert azt sem tudták mit osztanak, megkérdezték az előttük álló nénit, de az nem válaszolt. Újra próbálkoztak, azt hitték nem hall jól. Egy idő után a néni dühösen kifakadt „Beszéljetek románul, hogy én is értsem!”. Románul kérdezték, mert ezt már így szoktuk meg, hogy először az állam nyelvét használjuk az ilyen esetekben, s ha a kérdező akarja, magyarra fordíthatja a szót. Az öregasszony azért méltatlankodott, hogy nem érti, amit a lányok maguk között magyarul beszélnek. Ehhez a tapintatosság szabálya szerint akkor sincs joga, ha történetesen egy nyelvet beszél a lányokkal. Íme, hova visz a szabad nyelvhasználat jogának a mindennapi élet gyakorlatában tiltással alakult szabálya. Olyan hangsúlyozottan erőssé vált a rosszul értelmezett nemzeti érzés, hogy a civilizált viselkedés magától érthető, iratlanul is elfogadott szokásait is felrúgják érte a „testvérek”. És ha angolul vagy franciául beszéltek volna a lányok? Akkor esetleg fölnézett volna a lányokra a néni. Biztosra veszem, hogy esze ágában sem lett volna, hogy megszólítsa őket. A magyar nyelv nem idegen nyelv a többségiek számára (egyesek szerint nagyon is az!), de mivel a kisebbség nyelve, az ezen megszólaló letácsolható, elhallgattatható, mert beszéde fülsértő, mert... Olyanok is cselekszik ezt, akiket nem érhetett hasonló bántás a régi magyar világban. Miért teszik? Miért vágja oktalanul is botját a marhák közé az egyhangú élettől szenvedő falusi? Miért kergeti a kisállatok seregét a csintalan gyermek? A maga felsőbbrendűségé-

nek bizonyítására, uralkodási vágyból, primitív ösztöneit tápláló gyönyörűségből. Megfigyeltem ezt a jelenséget a magukat jó hazafinak nevező román értelmiségiek között is. Mostanában sokfelé előszeretettel soknyelvű feliratokat helyeznek el. Magyarul eszükbe sem jut ugyanazt a jelentésű feliratot elkészíteni. Annnyira, hogy a még a szokásos ünnepi üdvözlőlaponról is hiányzik az angol, német, francia, orosz stb. szöveg mellől a magyar. A valamennyire is tudományos könyvek végén többnyelvű rövid ismertetést találunk. Magyarul még véletlenül sem írnak összefoglalót. Tüntető mellőzése ez a velük egy hazában élő milliós magyarságnak, és ha kismértékben is, de a könyvben foglaltak terjesztésének kárára megy, hiszen a világ minden részén élnek magyarok, akik lehetnének a román könyvek népszerűsítői, Románia barátai. De ez sem és az sem számít, hogy a magyar nyelvű ismertetők, feliratok és reklámfüzetek valóságos bizonyítékai lennének a mindenütt nagy zajjal meghirdetett nemzeti kérdés megoldásának, a Romániában kialakult demokratikus légkörnek és a testvériségnek, amellyel a hatalom emberei határaitokon innen és túl egyszer sem mulasztják el dicsekedni.

Ryszard Kapuscinski A császár című könyve megdöbbenően illik a mi helyzetünkre, és bizonyítja, hogy a hatalom évezredek óta azonos módszerekkel bitorolja a vezetést és képes mindenütt egyformán primitíven évszázadig fennmaradni. Ez a könyv bizonyítja, hogy nincs közösségi épeszű gondolkodás, az egység logikája szerint nem történik semmi, minden a hatalom malmára hajítja a vizet. „A legmagasabb rangú egyben a legjobb, okos és nemes, feddhetetlen és jóságos.” A demagógia óriásira puffadt, szemünkbe mondják, és egyedüli igazságnak tüntetik föl a legképtelenebb hazugságokat, olyasmit is, amelynek ellenkezőjét magunkon tapasztaljuk és az életben karmyjútságnyira látjuk. A haladásról beszélnek folyton, amikor az ország mindenestül az ellenkező végletbe rohan, és ezt a folyamatot már-már nem lehet megállítani. Egyre sűrűbbek az ún. munkalátogatások, amelyek milliókba kerülnek, hogy az ünnepségekről ne is szóljunk. Fürtökben aggatják a dicsérő jelzőket előbb egyetlen emberre, majd hozzátartozóira, később mindenre, amit elhatározott, amelynek megvalósítására akárcsak kézlegyintéssel vagy bólogatással felt adott. Kapuscinski könyvének erőnye, hogy feltárja a diktátor elkerülhetetlen bukásának folyamatát. Amikor az emberek hálálkodásában már nem fokozhatják alázatukat, a külföldről beáramló vélemények és hatások ellen sűrűn hangoztatni kell azt, hogy a beavatkozásra senkinek sincs joga. A rend és a fegyelem (értsd: nem szólj, ne is gondolkozz!), valamint az alattvalók alázatának állandósítása érdekében éhezteni kell a népet, a sokszínűség helyett egyetlen, (nálunk három) szint szabad elfogadni, és a vezető állásokba következetesen tudatlanokat, mindenképpen műveletleneket, tehát könnyebben irányíthatókat kell emelni. De minden túlzás, amelyhez folyamatosan és szokásból ragaszkodik a hatalom, épüljön az akármilyen jól szervezett elnyomó szervezetre, és akármennyire is kisajátítja a hatalmi propaganda fordul, uralkodása véges. El kell pusztulnia, mert elemésztí önmagát. Fél lábunk Európában, és a barbárságnak mégis sikerült megkapaszkodnia és a polgári demokratizmushoz képest középkori állapotokat előidéznie társadalmunk minden szintjén. A szocializmus és a kommunizmus fennhangon hirdetett aranykora

helyett valójában dinasztikus csomagolásban primitívseget kaptunk és kapunk. A társadalmi élet természetes velejárója a haladás, melyet rendszerint visszalépések tarkítanak. A felszabadulástól számítva mi főleg visszafejlődésben mutatunk nagyot, ezt gyakoroljuk. És visszaközásunk, minden téren való lemaradásunk az elkövetkezőkben egyre gyorsul majd. Hány generáció élete megy rá erre, ki tudja? A minden eszmétől való megcsömörlés képtelenné teszi a társadalmat a haladásra. Hajó leszünk kietlen tengeren iránytű és cél nélkül. A visszalépés a polgári demokráciához azért lesz nehéz, mert annak gyakorlatát még könyvekből sem ismeri a nép. Elkerülhetetlen katasztrófához vezet az, hogy a mai iskola nem gondolkodó, nem a saját fejét használja tudó, valamilyen hívő emberekkel nevel, hanem a parancsot gondolkodás nélkül végrehajtó állampolgárokat, akiket az sem zavar, hogy közben a szocialista társadalom építéséről, mint tudatos cselekvésről harsognak himnuszt a nép fülébe. A könyvben, annak ellenére, hogy Etiópia soknemzetiségű, nem esik szó a nemzetiségek és a hatalom viszonyáról. Az író ezt nem tartotta fontosnak, feltételezésem szerint hazájára, Lengyelországra figyelve írta ezt az afrikai történetet, és ebből a szempontból számára a nemzetiségi kérdés nem volt lényeges. Könyvét mégis élvezettel és haszonnal forgathatjuk, hiszen arra tanít, hogy a császárokat előbb-utóbb mindenki meztelenül látja. Az igazságérzet és a szabadságvágy hozhat változást minden diktatúrában, ha az elnyomottakból a humanizmust nem sikerül teljesen kiirtani.

Egy régi kimutatásban olvasom, hogy 1930-ban 12 981 324 román, 1 425 507 magyar, 745 421 német, 728 115 zsidó, 409 150 orosz, 582 115 rutén-ukrán, 366 384 bolgár és 819 012 más nemzetiségi volt az országban. Az 1980-as statisztikai évkönyvben egyetlen adat sincs a lakosság nemzetiségi összetételéről. Nem jön, hogy elhígyem. Újra és újra átlapozom a kötetet. Nincs benne egyetlen ilyen adat sem! Nem fontos? Nincs mire hivatkoznunk, nincs mihez viszonyítanunk... A felszabadulás után, országos viszonylatban 10% volt a magyarok száma, Kolozsváron 50% fölött, aztán fokozatosan csökkent, most 7,4%-nál, Kolozsváron kb. 30%-nál tartunk. De lehet, hogy 26% körül? Szám szerint egymillió hétszáz ezer magyarról írnak hivatalosan, de mindenki kétmilliót mond. Egy idő óta, ha erre terelődik a beszélgetés, valaki keserűen megjegyzi: a magyarság nem szaporodik. Csakugyan – volt is erre valamiféle statisztika – a romániai magyarság szaporodási hányadosa kisebb, mint a románoké. Már a cigányok sem szaporodnak az eddigi hagyományos nagy ütemben. Különbözik a cigányokat rom néven jegyezték be, magam láttam ezt néhány személyazonossági igazolványban. A rom-hoz már csak két betűt kell írni, hogy román legyen belőle. Tudom, hogy hivatalosan talán sohasem fogjuk elérni a kétmilliót, ezt minden áron és módon akadályozzák. Ide tartozik az is, hogy a statisztikai évkönyvből kihagyták a nemzetiségekről szóló fejezetet. Úgy logikus, hogy számbeli növekedésüknek megfelelően növekedjenek a nemzetiségek jogai. Bizonyos szám elérése (kétmillió?) felveti a nagyobb önállóság – talán még az elszakadás – jogát is. A nemzetközi porondon is másként hat, ha az egymillió valahány-ezres vagy, ha a kétmillió magyar kisebbségről beszélnek. Ezért kell manipulálni a statisztikát. Pedig az elszakadás igénye már álmainkban sem fordul elő.

Ünnepre készül a Brassai Sámuel Liceum: 425 éves! B.I.Gh. csóválja a fejét, mert szerinte az évfordulót köszöntő ülésszakon felolvasandó dolgozatok témái nem felelnek meg a követelményeknek. Neveket sorol, olyan régi tanárait és tanulóit az iskolának, akiket ő nem ismer. Honnan ismerné őket? Következésképpen ezek nem illelnek az ünnepi műsorba. Kénytelen volt beleszólnia dologba. Nyilván kiadták neki ezt az eseményt ellenőrzésre. Az eredmény a következő: B.I.Gh. két előadást tart az ünnepségen. Egyet az ifjúsági sajtóról és egyet Coşbucról. Ez utóbbit miért, és miért éppen ő, a párttörténész tartja, nem lehet tudni! Engem is felkért egy előadásra, de nem tudtunk megegyezni egy neki tetsző, vonalas témájú előadásban, így aztán, hála az egeknek, függőben maradt a dolog.

A románság irigysége, és ilyen indulatú, szervezett, tompító hadjárata nyomja rá a bélyegét minden ünnepünkre. Mert nekik nincs négyszáz éves iskolájuk, régi énekkaruk, színházuk stb. Mi erről nem tehetünk, de mi isszuk ennek is a levét. Múltunkról csak negyed gözzel vallhatunk, lelkesedésünk csak negyed erővel mutakozhat, hogy meg ne sértjük az uralkodó nemzet érzékeny fiait. Testvériségünk kinyilvánításához tartozik, hogy sorra olyan csinnadrattás ünnepségeket rendeznek a maguk kis-évszamos évfordulóin, ahol egyetlen szó sem hangzik el az itt élő nemzetiségek és kultúrájuk egymásra hatásáról, természetes egymás mellett éléséről. Ha feledékenységből történne, ez akkor is sértés, de mellőzésünkhöz a feledékenységnél sokkal több kell: önteltség, rövidlátás, műveletlenség. Sajnos, éppen ezek azok, melyekből most sincs hiány. Ami pedig a sértést illeti, a nagy „testvér” ezt bármikor gyakorolhatja. A kicsi hallgat, és ha okos, tapasztalatokban gyarapodik.

Brassai-ünnepélyt végül is csakazértis-hangulatban megtartották az iskola udvarán. Boda Károly iskolaigazgató beszéde alatt megszólalt és aláfestésként zengett a templomi harangszó. Éppen akkor kondult először a harang, amikor Dávid Ferencet említette az iskola alapításával kapcsolatban. Egy tanuló azt a különleges gondoskodást köszönte a nagyvezérnek, amely a nemzeti kérdés megoldásában megmutatkozik az egész országban. Mostanában minden ilyen köszönet és ajnázozás fordított értelmet kap. Mintha apám, öreg suszter módin elmondott túlzásokkal sűrűn tüzdelt, csúfondáros szavát hallanám. Erre szokták azt mondani, hogy „nem tudni, mikor beszél komolyan”. Vajon akad még olyan ember, aki nem a szavak mögöttire figyel, hanem egy az egyhez érti az ilyen beszédet?! Tegnap Tasnádon jártunk a Józsi szüleinél, a „Sováb” utcában. 1945-ben innen mindenkit elvittek a Donyec-medencébe, ahol szénbányában kellett dolgozzanak. Német nevű emberek élnek itt, de magyarok. Sokan öt évet szenvedtek ártatlanul. Tizenhét éveseket is elvittek, akik ezzel a büntetéssel kezdték a felnőttkort. Sokan, ott aztán be is fejezték életüket, nem tértek vissza Tasnádra, csak a haláluk híre jutott haza. Józsi nagyapja, nagyanyja, apja és anyja végig szenvedte ezt a megpróbáltatást. Visszatértek és újrakezdték az életet, összeszedték, egybegyűjtötték családtagjaikat. Őket már soha senki nem fogja tudni meggyőzni e rendszer emberségeségéről. Mert ők sem tudják, miért kellett szenvedniük. És nem tudnak semmiféle tanulságot levonni a megtörténekből, amit továbbadhatnának gyermekeiknek és unokáiknak, hogy azok elkerülhessék az újabb üldöztetést. Az egyedüli konklúziójuk

az, hogy háború és mindenféle diktatúra idején tetszés szerint gyötörhetik az embereket, mindössze valamiféle okot kell, hogy kitaláljanak erre. Valamiféle átlátszó indoklás is megteszi, az erőszaknál nem az indoklás, hanem az erő a fő. A testvériséget prédikálóknak is elég, ha valakinek vagy valakiknek a nevéből következtetnek a származására, s máris éveket elrekvirálhatnak életéből vagy életükből a hatalom tetszése szerint. És nincs arra semmi féle biztosíték, hogy ezt akárhányszor meg nem ismételték, ha akarják. Mindenféle asszimilálással együtt jár az erőszak, ha a kisebbség nem hajlik a hatalmi szóra. A zsidók, mivel tanultak a sokféle, ellenük végrehajtott megtorlásból, előre látva az üldöztetést, ha kellett többszöri névváltoztatással készséget mutattak az asszimilálódásra, lelkesedést és örömet színlelve meghajoltak, de összetartozásukat erősítve, legbensőbb önmagukat, hagyományait tovább éltették, családjuknak élve, egymást önzetlenül segítve lavíroztak a zavaros időkben. Mi, magyarok, nyakasok vagyunk, primitíven kitarthatóak mindenben, és talán még mindig kevésbé megpróbáltuk a történelem viharában és az embertelen elnyomásban. És számbelileg sem vagyunk annyira kevesen, hogy más kisebbségek önmegtartó módszereit magunkévá tegyük, lemásoljuk és alkalmazzuk. Magam is úgy hiszem, hogy eltiportatásunk előtti olyan szakaszba érkeztünk, amikor jogaink védelmében még egy utolsó közös és bátor kiállással felhívhatjuk, fel kell hívnunk magunkra a világ figyelmét

 Brassai Sámuel neve lekerül az iskola „cégablájáról”! Miután a volt piarista gimnáziumot és a volt tanítóképzőt hiába próbálták „szétbombáztatni” (csak annyit értek el, hogy román nyelvű esti liceumot varrtak a nyakukba), most a Brassaira vetették magukat. A javaslatot mindenféle meglepéssel beszéljük a hazafiasságtól begerjedt román értelmiségiek és szörnyülködő suttogással a magyarok. „Már a Brassai neve sem jó, azé, aki többnyelvű lapjában a románságot támogatta.” Fáj nekik az itt meghonosodott iskolaszellem, a hagyományos ballagás: az, hogy nemrég megtalálták a befalazott iskolazászlót a Musis et virtutibus felirattal, és hogy ezt körül hordozzák érettségi előtt a búcsúzóik. Az is fáj, hogy a vendiákok visszatérnek és segítenek a nevelésben, együtt fociznak a tanulókkal, barátoknak. Fáj nekik az is, hogy az iskola olyan közösséget teremtett, amelybe a szülők is beletartoznak, azok, akik anyanyelvükön hallgathatják a gyerekeikhez intézett felemelő tanári szavakat. Nem erős iskola a Brassai, az oktatás színvonala alig közepes, de azt nyújtja a fiataloknak, amire szükségük van: közösséget. És most át akarják tenni a liceumi részt a 3-as iskolába! És a Brassait elemivé lefokozni, hogy ezzel nevét veszítse, hagyományos ballagásainak pedig vége legyen... Tiltakozunk. Félve várjuk a vakáció végét.

Az egyháznak tulajdonképpen félnie kellene az egyszemélyes hatalomtól, mert az nem tűr maga fölött urat. De végeredményben a kettő megfér egymással, hiszen célok és a célnak megfelelő doktrínájuk egy: istenné kiáltani ki valakit, akinek teljes engedelmisséggel tartozunk. Ezért is fér meg egymás mellett olyan békésen a kommunizmust ígérő egyszemélyes diktatúra és az egyelőre lelki alázatot igénylő egyház. A kettő közül még mindig az egyház a haladóbb, hiszen a belenyugvást, szelídséget, lehajtott fejséget a túlvilági élet reményében, a mindennek fölé emelt, a láthatatlan Isten szolgálatában igényli. Ennél primitívebb az egyéni hatalom, amikor elvárja, kikényszeríti a polcra emelt műveletlen ember dicsőítését, nem törődve azzal, hogy ezt a készakarva

tudatlanságra és anyagi stagnálásra ítélt öregek csak képmutatónak, a gyávaság súlyosbodó nyomása alatt tessék.

Az emberiség megjárta már ezt a poklot is. A görögök bölcs demokratizmusa, több-istenűsége, amely lehetett egy-egy tudomány szimbóluma is, miként, milyen törvényszerűségnek engedve fordulhatott át a mindent birtoklás vágyától lüktető hatalomvágyássá, amit fáraók, császárok, hadvezérek megszállottan még inkább túlfeszítettek. A hatalom végtelenbe helyezésevel olyan átmeneti filozófiát kaptunk, amelynek hatásában ki kellett volna jözanodnia az embernek.

Az „Egy az Isten!” jelszavával minden hívő ember lelki tisztántartásához nyílt út, de végül ez sem vált be, tartósan nem alakulhatott történelmet irányító, emberiséget megnyugtató eszmévé. Mert az egyház szerveztségében a régi hatalmi rendszert sietve kiépítette; „Isten rokonsága”, baráti köre lett a kormányzókból. És a középkorban az egyház már nem tűrt ellenkezést, vallásellenes véleményt a legkevésbé. Az inkvizíció megtanította az emberiséget arra, hogy a végtelenbe kihelyezett úr nevében is embertelenül uralkodhat minden hatalomra építkező emberellenes szervezet. Mint minden túlkapás, az inkvizíció is megszülte a maga ellentáborát... A reformáció aztán lenyesegette a vallási vezetés tirannikus hajtságait, demokratikus keretet teremtett, és itt nálunk, a többnemzetiségű, többvallású Erdélyben rövid évszázadig lehetőséget az emberi többféleségre, az egymás közötti ellenségeskedés túlzásai nélkül. Maradt a mindennek fölötti, a lelkünk fölött uralkodó Isten, amely a világ tudományos kiismerhetetlenségének szimbólumaként jogos és ésszerű, akár egy matematikai egyenletben az ismeretlen, a kiszámíthatatlan X.

A kommunizmus eszméje a világi élet reformációja volt, az egyenlőség, a testvériség, a szabadság újrameghirdetése, amelyhez ugyebár minden embernek megközelítőleg egyenlő anyagi feltételek is kellenének. A hatalomra jutott szocializmus elszigeteltséggel, nyomorral, tudatlansággal és a primitív ember azon tudatával, hogy maga fölül mindig irányítót, szolgálni való urat óhajt, amely bizonytalanságérzését, az életirány miatti pánik-szerű félelmét enyhíti – nem tudott megbirkózni. Az uralkodási vágy, a meghirdetett jelszóból is kiérezhető hataloméhség (A tudás hatalom!) újabb csoportosulásokat szült, vezetőket, akik aztán királyként, császárként, istenként viselkedtek (A hatalom tudás!), és a népet még inkább kihasználták. A második világháború után újabb lehetőség csillant, a meghirdetett internacionalizmus a vallással nem ellenkezve erős eszmének bizonyult. Sajnos, tiszavirág életű volt, a visszahúzó erők: anarchikus hatalomra törekvő csoportok, a zavarosban halászó műveletlen diktátorok céltudatosan törtek hatalomra. A központ, a kicsi országok fölött uralkodni vágyó nagyhatalom saját embereivel manipulált; ellentáboroként erősödött a nacionalista klikk és szellem, amely kisajátította a szocializmus eszméit, és ennek jelszavaival olyan diktatúrát hozott létre, amely felülmúl mindent, amit a történelem eddig alkotott. Az anyagi, termelési, gazdasági kérdések megoldhatatlansága, az erőszakolt függetlenségéből és a civilizáció elmaradottságából ered. Csökönys tirannizmus előrelátható válasza erre nem más, mint a már meghaladott társadalmi rendszer kipróbált fegyvere: a sovínizmus. Már csak a vérfürdők hiányoznak. Nálunk és másutt is.

Folytatása következő számunkban

A varázsló

A reggeli fény és a meleg korán felébresztette Pietrot ezen a napon is. A férfi néhány másodpercig merőn maga elé bámult, majd lusta mozdulattal lerúgta magáról a könnyű takarót. Eszébe jutott a meghívás a palotába, amely olyan váratlanul érte, hogy kétszer is megkérdezte a küldöncöt, nem tévedett-e, valóban magához rendel-e a királyné. Hihetetlennek tűnt a dolog, hiszen a királyné, mióta megérkeztek a budai Udvarba és ennek már jó pár éve, szinte soha nem kívánta látni. Nem volt kíváncsi sem Pietro dallamos verseire, sem mesteri lantjátékára, amellyel mindenki mást elbűvölt maga körül. Annál is furcsább volt ez, mert Beatrice komoly patrónusa volt saját fajtájának, udvartartása minden itáliai tagjának szinte szívében viselte sorsát. Pietro ugyan erősen kételkedett abban, hogy a nőnek dobog-e egyáltalán szív formás keble alatt, ám ez nem zavarta abban, hogy hosszú költeményekben áradozzon annak szépsége mellett kiváló erényeiről is, ha a ritka palotai meghívások során erre alkalma adódott.

A férfi tisztában volt azzal, hogyan került be a királyné kíséretébe annak idején, mikor apja parancsára elindult szeretett szülővárosából a távoli Magyarországra. Pietro apja a királyné orvosa és bizalmas embere volt, amikor Beatrice még csengő szavú, mézszöke hercegnőként gondtalan napjait élte Nápolyban. A fiatal fiú segített apjának, szedte a gyógyfüveket a főzetekhez és pontosan ismerte ezeknek hatásait. A hercegnőnek szánt füveket is maga szedte le, hogy csillapítsa a fejfájást, a gyomorrontást és ő szedte le ahhoz a főzethez is a füveket, amelyről apja mindössze annyit mondott neki: erről soha senkinek egyetlen szót sem ejthetsz. Pietro szeme tágra meredt, ahogyan a főzetet beleöntötte abba a mives, zöld üvegbe, amelyet apja magával vitt a palotába. Nem mintha csodálkozott volna a dologon, a nápolyi fajta szinte semmin sem csodálkozik, inkább aggódott, nehogy egy éjjel valaki elvágja a torkát az előkelő magzatelhajtás titkának birtokában, mert ezen sem csodálkozott volna senki Nápolyban. A torkát azonban nem vágták el, hanem amikor a hercegnőt eljegyezte a magyar király, apja közbenjárására, kivételes szerencsének bekerült Beatrice kíséretébe.

Az isteni Beatrice-így nevezte verseiben a királynét-azonban láthatóan nem tekintette kivételes szerencsének társaságát és ritkán nyílt alkalma előtte csillogtatni szikrázó tehetségét verseivel és zenéjével.

Annál inkább értékelte a király a hallottakat, egyszer a palota kertjében még meg is szólította Pietrot, akinek szíve ekkor dagadozott a büszkeségtől. A kertben pihenő királyné kísérete köréből, messziről figyelte a jelenetet és néhány nap múlva megparancsolta, hogy újonnan alapított füveskertjét kezelje.

A füveskert a városon kívül, legalább két órányi járásra esett az Udvartól, így Pietro ezentúl ritkán járt Budán, tekintve, hogy a füveket egy küldönc vitte be a városba az udvari orvosnak. A kerthez egy kis ház is

tartozott, ahol csodásan érezte magát. Amikor reggel kilépett az ajtón a virágok közé szinte Istent vélte felfedezni maga körül. Eltölt a Szentlélek-suttogta ilyenkor, az ájtatos szavakkal szinte teljesen ellentétes kéjes gyönyörűséggel maga elé.

Pietro talán soha nem került volna ilyen messzire az otthonától, ha apja nem nősül meg másodszor is, de a fiú édesanyja meghalt és öregedő apja egyszer csak fiatal asszonyt hozott a házhöz. Minden megváltozott ekkor. Az új asszony nem sokkal volt idősebb 16 éves mostohafiánál. A fiú apja, Lorenzo azt tervezte, hogy egyetemre küldi Pietrot és orvost farag belőle. A jó eszű gyermek 14 évesen már latinul verselt, a királyi palota templomában énekelt és élvezetes hangokat pendített ki lantjából, amelyet apja egy helyi mesterrel készíttetett el számára. Amikor bemutatták az ifjú hercegnőnek és Beatrice először hallotta játszani még tapsikolt is elragadtatásában, de mindez már a múltba veszett, ahogyan Pietro ifjúsága és az egyetemi tervek is. A lobbanékony fiatalember nem kedvelte meg apja új feleségét és az egykor békés házat egyre többször verték fel a veszekedés hangjai. Pietro hamar megbékélt az egyre szaporodó perpatvarok után, de az asszony újra és újra csupa panasz volt, valahányszor férje átlépte a küszöböt. Meg sem várta, hogy megmelegedjen már zúditotta rá a szóözünt, sírt, toporzékolt, sikoltozott és szórt az átkot Pietrora. Az öregedő orvos pár hónap után már csak nyugalmat szeretett volna és hajlott arra, hogy fiát minél messzebbre küldje a háztól. Kapóra jött neki a hercegnő készülő házassága. A fiúnak sem volt ellenetése az utazással kapcsolatban. Fájt ugyan apja árulása, de némi kárpozlást jelentett, hogy messze földeket járhat be. Beleegyezésének másik oka Angelica volt, gyermekkori pajtása. Angelica apja egy előkelő, de elszegényedett nápolyi család sarja volt és az ő édesanyja is korán elhalálozott. Tágas házuk, egy kisebb, régi palota egy kőhajításnyira állt Pietro otthonától. Lorenzot majdhogynem baráti viszony fűzte a leány apjához és magával hozta fiát is az orvosi vizitekre, amelyek általában egy kiadós, kedélyes beszélgetéssel értek véget, míg Pietro és Angelica vidáman ugráltak a kertben. Pietro sokszor mesélt a kislánynak mindenféle történetet, amelyet ő maga talált ki. A fehér bőrű, gömbölyű kislány ilyenkor áhítattal hallgatta, sötétbarna szemében a sárga foltok csillogtak, míg szemét lehunyva el nem aludt fejét Pietro ölében nyugtatva egy nagy diófa alatt.

Mire Beatrice házassága a magyar királlyal terítékre került Angelica gyönyörű leánnyá serdült. Levetette gyermekkori párnáit, karcsú idomain mindenki szeme megakadt, kivéve Pietrot, aki nem volt ugyan érzéketlen a női szépség iránt, de Angelicára szinte testvéreként tekintett továbbra is. A mesélések továbbra is folytak, de megváltoztak ezek a mesék. A fiú olvasmányairól mesélt és a kegyeletes történetek mellett kevésbé kegyeletesek is helyet kaptak. A leány mindent úgy fogadott, ahogyan Pietro neki elmesélte. Egyszer arról beszélt neki a fiú, hogy ostobaság a vak engedelmesség, aminek az lett az egyenes következménye,

hogy Angelica bezárta öreg dajkáját a kamrába, mikor a vénség megpróbálta meginteni. Nem, Angelica nem volt túlságosan gyors észjárású, a szegény, töpörödött öregasszony sokáig rimánkodott, hogy engedjék ki, míg végre egy szolgáló zavarni merete Angelica apját és jelentette az esetet. A megdöbbenett atya egyrészt kiengedte a kétségbeesett öregasszonyt, másrészt jót kacagott, mikor Angelica elmesélte neki, hogyan beszélt Pietro az engedelmességről. Ah, hogy bízz saját ítéletedben, óh édes Angelica, Pietro azokra értette, kiknek Isten észet is adott, hogy ítéletet tudjanak hozni- nevetett az öreg.

Angelica vak hite Pietroban akkor vert véglegesen gyökert lelkében, mikor az utazási előkészületeket váratlan esemény szakította meg a nápolyi palotában, ahonnan az esküvői menet elindult Magyarország felé. A hercegnő teljes kísérete a várban szállt meg, hogy kora reggel indulhassanak a hosszú útra, a magyarok országa felé. Pietro és Angelica délután a kertben sétáltak. A leány roppant izgatott volt, mert hallotta, hogy a francia király egy oroszánt küldött ajándékba, amely nemrégén érkezett és ideiglenesen egy verembe zárták valahol. Angelica még soha sem látott oroszánt és arról faggatta Pietrot, hogy milyen is ez az állat, nem mintha Pietro már látott volna valaha oroszánt, de legalább olvasott róla. Pietronak kicsit már elege lett a leány kérdéseiből és hirtelen ötlettől vezérelve úgy gondolta, hogy megtréfálja. Angelica- mondta sejtelmes hangon, tanulmányoztam a fehér mágiát, varázsolok neked egy oroszánt, csak kicsit legyél csöndben, csitt, mert megfájdult a fejem. Varázsolsz egy oroszánt? Ismételte kicsit hitetlenkedve Angelica. Igen, igen, csak hunyd be a szemed és ne nyisd ki, míg nem mondom, hogy szabad szólj Pietro és már előre kacagott a leányon, aki kinyitja majd a szemét és nem találja a vadállatot. Nem veszélyes az oroszán? faggatózott tovább a leány, Biztos, hogy nem veszélyes? Nagyon veszélyes, de ne félj, nem fog bántani, hiszen én varázsolom neked mondta Pietro, miközben egészen másra gondolt magában: Istenem, milyen hiszékeny, milyen édes és milyen fárasztó is az ő Angelicája, aki behunyta a szemét és átszellemült arccal várta, hogy Pietro szólítsa.

Soha nem derült ki, hogy a francia király oroszánja, hogyan jutott ki a veremből, bár a későbbiekben, a palotában támadt pánik után hosszasan keresték a felelőst. Amikor megjelent a kertben a fenevad, Pietro a rémülettől szinte belenőtt az édes anyaföldre. A leány még mindig lehunyt szemmel állt, révedt félmosollyal az arcán, miközben a vadállat néhány méterre elsétált előttük. Láthatóan jóllakott volt a dög, mert nem sok figyelemre méltatta a kővé vált fiút és a csendesen mellette álldogáló leányt. Pietro végre összeszedte magát és rekedt hangon suttogni kezdett: Angelica kinyithatod a szemed, azt hiszem, ez lesz itt az oroszán. Angelica pillái ekkor felrebbentek, hogy tagjaiban kővé válva láthassa, hogyan ugrik át az állat a sövényen és tűnik el a szemük előtt.

Szűzanyám, te valóban tudsz varázsolni rebegte a lány és a félelemtől és a megdöbbenéstől sírva fakadt. Ettől a perctől kezdve Angelica szentül hitt abban, hogy Pietro valóban varázsló, és varázslók között is a jobbak közül való.

Ahogyan a reggel lustán kúszott előre Pietro gondolatai Nápoly felől magyarországi életére terelődtek, amely nem sok jót hozott számára. Szolga volt, ha királyi szolga is és mindenben a királyné kegyétől függött. Az első években még ész nélkül reménykedett abban, hogy maga felé tudja fordítani ezt a kegyet, de egyre keserűbben vette tudomásul, hogy a felséges asszony csak azért hozta magával erre az útra, hogy szem előtt legyen. Pietro, apja halála után már csak egyedül volt birtokában a nő keserű titkának. Annak a nőnek, akitől egész élete függött. Olyan csapda

volt ez, amelyből illúzióknak tűnt a szabadulás.

Visszamehetett volna Nápolyba, de apja időközben elhalálozott és özvegye, aki két gyermeket is szült apjának átvette a házat. Pártfogók nélkül, ennyi év után még annyira sem boldogult volna Nápolyban, mint Magyarországon. Csak abban reménykedhetett, hogy egyszer majd Beatrice, egész életének szolgálataiért méla undorral neki fogja ajándékozni a kis házat a szolgálóval együtt, akit egy hirtelen ötlettől vezérelve már az első napon Nanának nevezett el. Fiatalabb éveiben természetesen még jobban megalázkozhatott volna úrnője előtt, hogy pénz híján is feleséget szerezhessen magának, de erre már nem vitte rá a lélek. Beatrice fürdött a hízelgésben, olyan kelléke volt ez méltóságának, amelyet teljesen természetesnek vett, de nem volt ostoba és Pietro csodálkozott volna, ha a nő nem látott volna át rajta. Talán ezzel együtt is fogadta volna Pietro hódolatát, vagy egyenesen élvezte, ha a férfi könnyörgőre fogja a dolgot, de nem volt képes megtenni...

Annál fényesebben teltek Budán Angelica napjai, aki Beatrice kedvenc udvarhölgyévé vált. A leány élvezettel fésülte a királynéi fejet, hűséges és elkötelezett volt irányában és szinte soha nem látott át Beatricén, kinek úgy vágott az esze, mint a beretva. Régebben sokat mesélt Angelica úrnőjéről és Pietro tisztán látta Beatrice szeszélyes játékait, amelyekkel irányította udvaroncái életét. Született cselszövő volt, aki magáért a játék kedvéért szeretett játszani. Ez a nemtelen játék annyira betöltötte egész lényét, hogy nem áttalott szolgálói körül is hálót fenni, mint valami legyet elejteni készülő pók, amely részvétlenül figyel a vergődést, pedig udvartartásának tagjaira nem volt hatással a nagypolitika, játékanak igazi színtere.

Senki előtt nem volt titok, hogy a király megosztja terveit feleségével, de ahogyan telt az idő egyre hidegebb szelek fújtak a királyi pár között és a nő, hogy kielégítse a hatalom iránti vágyát nem áttalotta cselszövő játékanak színterét áttenni saját udvartartásába. Mindenki tartott a királytól, még Beatrice is, aki igyekezett kedveskedő, ellenállhatatlan oldalát mutatni feléje. Mátyás király azonban bizonyos kérdésekben nem engedett és Beatrice ilyenkor dúlt-fült és udvarhölgyeit üldözte rosszkedvében. Pietro fejében csak egyetlen egyszer fordult meg komolyan, hogy a királyné lábai elé vetve magát, minden ellenszenvét feledve őszinte könnyögré fogja a dolgot, mikor szegény Angelica boldogságát látta veszni.

Pietro ifjúi vágyainak ugyanis tökéletes megfelelt az a néhány itáliai udvarhölgy és helyi szolgáló, akik kegyeiben részesítették a vonzó, göndör hajú, finom arcú zenészt, kinek modora sem hagyott semmi kívánnivalót maga után, de Angelica, aki születésénél fogva is előkelőbb vérből származott joggal számíthatott arra, mikor egy jóképű, helyi nemesifjú megkérte kezét, hogy a királyné, aki egyébként élvezettel gondoskodott nápolyi véenceinek magyarokkal kötött házasságáról nagylelkűségről tanúskodva kipótolja majd hozományát és az esküvő költségeit is állja. Beatrice ebben az esetben azonban megmakacsolta magát. Angelicanak nagyon tetszett kérője, de nem engedett heves vágyainak. Szerelmes közeledést fogadva rávezette a László nevű ifjút arra az istenfélő felismerésre, ha tejet akar inni, kénytelen lesz megvenni a tehenet is. Angelica szemmel láthatóan mégis sok mindent tanult a királynétól.

Házassági szándékát azonban hiába jelentette be Beatricenek csak dührohamot váltott ki vele. Hálátlanok nevezték, mert el kívánta hagyni úrnője szolgálatát, sőt

a királyi kereplő odáig vitte, hogy a világtól elvonuló, magukat Istennek szentelő apácákat állította példaképként a halálra vált Angelica elé, hiszen földi uralkodót szolgálni is legalább annyira tiszteltreméltó, mint Istent, jelentette ki. Hát nem jó-e neked itt velem? Lehet-e panaszod bármire is? Nem halmozlak-e el kegyeim minden jelével? -dühöngött tovább magából kikelve.

Oh, a felséges ribanc! suttogta magában Pietro, mikor idáig jutott gondolataiban, miközben Nanát bámulta, ahogyan a vénasszony összekészítette ruháit, amelyeket már csak a budai várban akart magára öltetni. A ribanc! Ismételte meg hangosan magyarul is. Nana meglepett tekintettel nyugtázta a férfi szavait, kinek gondolatai már tovább suhantak a zokogó Angelicára és a csalódott László esküvőjére, aki végül egy magyar nemeskisasszonyt tett asszonyává. A lakodalmat Budán tartották és a királyi pár is részt vett a vígasságon, amelyet nem a magában a városban, hanem a Budát szelíden körülölelő hegyekben rendeztek. Az alkalomra sátrakat húztak fel egy nagy tisztáson, az asztalok roskadoztak az ételek alatt, az emberek kurjongattak, Angelica pedig, aki szintén jelen volt a lakodalmon a könnyeit nyeldeste és hangtalanul sírt összevissza bolyongva az asztalok között. Ekkor került sor Pietro második varázslatára, ezúttal azonban már nem akaratlan cselekedetről beszélünk. Ezt a varázslatot már nagyon is akarta Pietro.

Beatrice királyné kedvetlenül ébredt a nevezetes napon. A korai kelés kezdett szokásává válni, de ennek okát nem értette. Mátis öregedne? Budára érkezése óta alakja kissé megtelt, de ez nem állt rosszul neki és hiába bámulta a tükröt reggelenként az öregedés jelei után kutatva mikor Angelica a haját fésülte, csak egy fiatal arc bámult onnan reá vissza, amely még a tükörben is igyekezett minél fenégesebb kifejezést öltetni. Nem öregszel, mondta neki ez az arc, uralkodónak születted. Egy uralkodó nem öregszik. Angelica ezen a reggelen is gondosan bontogatta a királyi sörényt a tükör előtt. A leány halovány volt, szemei karkásak és a bánat még a hangját is szürkévé tette. Eh, megnyugszik majd, gondolta Beatrice, szemét a tükörré függesztve, saját tükörképébe kapaszkodva, mikor eszébe jutott Angelica románca Lászlóval. Nem engedhetem el magam mellől, most még nem, füzte tovább gondolatait. Angelica mulattatta és bár nem volt nagy a két nő között a korkülönbség, Beatrice néha úgy érezte, hogy sokkal idősebb Angelicánál, amiben nem kis szerepet játszott, hogy a lány olyan őszintén és ártatlanul butuska volt, hogy szinte meghatódott rajta. Beatrice különös módon erőt merített ebből az ártatlan butaságból és megerősítve érezte magát pozícióiban általa.

A királyné kedvetlensége tartósnak bizonyult. Míg udvarhölgyei felöltöztették arra gondolt, hogy valaki elátkozhatta. Számba vette a királyra gyakorolt befolyását, amely egyre csak fogyott. Ennek ékes bizonyítékaként egyre szaporodtak a szóváltások közte és Mátyás között. Ki átkozhatja meg engem, ha nem az a boszorka Edelpeck Borbála, Corvin János anyja? A királyné ingerültsége tovább fokozódott mikor Mátyás természetes fiára, Corvin Jánosra gondolt, végül Angelicára szólt, hogy rendezze vonásait és öltson magára egy kis méltóságot, mert nem bírja nézni a savanyú képét. Ezek után Beatrice udvarhölgye kíséretében elindult, hogy jelenlétével emelje az ifjú nemesúr esküvőjének fényét.

A pap már az előző nap megáldotta az ifjú pár frigyét és a Nap is kegyesnek mutatkozott másnap az ifjú párhoz, hogy méltóan ünnepelhessenek a szabadban, mert sütött hét ágról. Talán még erősebben is tűzött, mint szokott augusztus elején, a füledt levegő és a kiegészített fű szinte esőért kiáltott.

Pietro az udvari zenészek között foglalt helyet és lantjátéka közben is próbálta tekintetével Angelicát követni. Mikor végre szünetet tartottak, oda ment a lányhoz, aki lázasan suttogta neki, hogy beszélni szeretne vele és egészen messzire vitte a sátorbortól, majd egyszerre térdre ereszkedett a fűben, megfogta Pietro kezét és szótlanul lehúzta, hogy a férfi is leüljön vele szemben. Miután ez megtörtént kitört belőle a szó. Azt akarom, hogy minden és mindenki eltűnjön innen, ne tartson tovább ez az ünnep, az én szégyenem. Orvosságot keresek, óh bár csak ezek a hölgyek és urak kullognának vissza a városba és ne én lennék ilyen nyomorult. Pártában fogok meghalni, Pietro, úrnők nem enged és nem is fog soha, attól félek.

Pietro hallgatta a leányt, szívét szánalom töltötte el. Rendelkezz velem Angelica, mit tehetek érted- kérdezte, mire a leány csodálkozva nézett rá. Hogyhogy mit tehetsz értem, hiszen most mondtam, hogy azt akarom, hogy ne tartson tovább az ünnep. Pietro ledöbbsent ... és ... ezt én intézzem el? Ha Pietro már eleve nem ült volna, most a csodálkozástól biztosan leül. Hirtelen megijedt, hogy a leány agya teljesen megbomlott a vésszes történetek hatására. Angelica ekkor a szemébe nézett és teljes biztonsággal kijelentette: varázsló vagy, megteheted! Ha nem teszed meg, megölöm magam! Érted Pietro? Megölöm magam, ismételte, most már kiáltva. A hang komolyságából ítélve Pietronak semmi kétsége sem maradt, hogy a kétségbeesett leány nem viccel.

Angelica, ígérd meg, hogy nem teszel kárt magadban! kérlelte, összetört barátnője kezét a sajátjába téve. Mindent megteszek, amit csak akarsz, te bolond, mindent, csak téj észhez! Érted-e, téj eszedhez! A leány ekkor nagyot sóhajtott. Menj vissza a táborhoz, szólította fel Pietro: most azonnal! Indulj!

Angelica engedelmesen felállt és elindult a sátrak felé, a férfit pedig elöntötte a fojtogató keserűség. Neki nincs senkije ezen a világon, se anyja, se apja, se jóakarója, pedig az Isten verje meg, mindenkinek van, még az ügyeletes szeretőjének is ott az impotens férje, akihez tartozik, de neki, neki tényleg csak ez az egyetlen lény, Angelica létezik, aki iránt valamiféle kötődést érez, de a gyengeidegzetű Angelicát nem fogja tudni visszatartani attól, hogy ne önkezével vessen véget életének.... valaha híres lantművész szeretett volna lenni, de egyedül fog maradni, egy senki és semmi lesz. Hosszú percekken keresztül ült a fűben a kétségbeesett hullámai között hanykolódva. Talán egy fél óra is eltelt, vagy több, azt hitte, talán maga is meg fog bolondulni. Keserű kínjában egy versikét kezdett el ismételni, amit már nagyon régen talált ki. Nem latinul, kötött formában, hanem saját anyanyelvén szólalt meg:

Napsugár, arany fény, szívedbe a bő ér.

Hold, hold ezüst ár, kit keresel, kire vársz.

Fák, fák, csendes láz, átölel a halk varázs.

Szólj, szólj, okosat, nyissuk ki a kapukat.

Lásd, lásd, múltadat, összes gyarló titkodat.

Elmondta a versszakot egyszer, majd még egyszer és elmondta harmadszor is és negyedszer és még sokszor, jó néhány percig nem is igazán tudta, hogy mi történik körülötte. Arra eszmélt, hogy megdördült az ég és sötét fellegekből villámok kezdték az eget szántani. Esmélésének pillanatában már a felhőszakadás szele is elérte és a kővér cseppek megindultak a föld felé, hogy zuhatagként ömölve az ünneplő sokaságra beüzzék a sátrakba a kiabáló embereket. Pietro nem szaladt el az eső elől, komótosan, majdhogynem boldogan lépkedett vissza a tábor felé, még a humora is visszatért.

Folytatása a XXIV. oldalon

Tar Károly

Jóindulatú tovább gondolásra

Részlet a szerző Voltam c. emlékiratainak
5. Summa summarum című könyvéből

32. Makacs kíváncsiság már nem gyötör, egyre nagyobb bizonyossággal állíthatom, hogy az egyszeri élet híveként, nem szükséges megválaszolnunk minden utunkba került és időnként fel-felhorgadó kérdést. Bodor gondolat, hogy örökké szolgálatos közemberként kell nyüzsögnünk a dolgok forrásának és forgásának közelében. A méltósággal való távoltagest gyakorolták minden időben, az okosokkal együtt még azok is, akik a „savanyú a szőlő” hangoztatásával, tisztos távolból figyelték a közügyekből mindig adódó koncon marakodók izléstelen táncát, gyakori helycserés figurázásaikat, amelyekkel a törtétesben megtépzott méltóságukat igyekeztek, kevés sikerrel, leplezni.

33. A történelem folyamán mindig számosan voltak olyanok, akik a hatalmat áhítózóktól csömörölnen visszahúzódtak, s lettek örökös ellenzékiek, mert a magát mindig újnak hirdetett hatalom eszméinek tartalmasságát kevesellték. Mások a hatalomra jutottak erkölcsi tartásából következtettek arra, hogy valóban gyökeres változtatásokhoz nemcsak az új eszmék hiányzanak, hanem az az új generáció is, amely megtisztulhatott az előtte ajnározott életmódok mérgeitől, amik a mindig piszkos politikában sokáig lappanganak, és időnként, az egész világot megdöbbenően, még ma is hatnak. Mindig lényeges az, hogy milyen, és mekkora erőket, mekkora közösségeket képes hatalom a reménykedés szérumával beoltani. A csak képzeletünkben teljes demokráciát eszmei szépségéből mindig kifordítva, mindig megcsúfolva, olyan árnyjátékkal debütál minden hatalom, amely a ténykedések hatalmasnak festett vásznára óriásokat vetít, hogy elkápráztassa a látványosságra kiéhezett, bámészságra ítélt nézősereget. Az veszt, aki belemegy ebbe a játékba, ha nem határozza el idejében, hogy nem törtet, nem lelkesezik, nem tenyerel, nem ül, nem keveredik a politika piszkába, és lassacskán rájön, hogy ne a mondvacsinált közösségek bábjaként élje – egyetlen - életét, hanem a feltartozhatatlanul atomizálódó társadalom egyénekre szabott forradalma szükségességének tudatában, saját maga alkotójának és az embernek kiszabott idejében, annak kiteljesítőjének cselekedjék. Ehhez, akár a nagy ünnepeken a képzelt szívárvány alatt, naponta át kell mennünk a kérdések kérdésének kapuján: Mi történik itt!? Ha tudnák, hogy valójában mi történik, a boldogság titkát is megismerhetnénk. Isteni magasságba kellene emelkednünk, hogy messzire lássunk, a távolba, amely mindig közvetlenül a lábunk előtt kezdődik

34. Ebben az évezredben sem foroghat világunk visszafelé, nagyobb kényelmetlenség nem érhet bennünket az emberöltőnkben is sokszor tapasztalható egyhelyben topogástól. Az emberiség ma már tudományos megközelítéssel felmért földi életének végét százhuszezer évre becsüljük, életkorunk felső határául pedig a százhusz esztendő. Amikor Afrika partjai látótávolságra megközelítik Európát, az egykori Karthágó szomszédos lesz az örök Rómával, a Földközi tenger alatti tektonikusmozgások akkorára bizonyára alaposan átrendezik a vidéket. A Kelet-Ausztrália tengeráramlás a Déli-sark közelében nyal-

dossa majd ezt az eljegesedő földrészt, a New-York és Stockholm fölötti vizekben óriástechnősökből alakult hatalmas hullók úszkálnak. Apró, de nagyfejű és aránytalanul nagy, sűrűn használt, kifinomult nemzőszerszámokkal felszerelt emberek az örömszerzés apró szüneteiben digitálisan intézik majd a világmindenség dolgait, a Földet óriási atomerővel hajtott művekkel éppen más, a Naphoz közelebb és sokkal előnyösebb pályára vezérlik, miközben boldogan örökéletet élnek, a megmaradt szárazföld minden négyzetcentiméterét, de a tengerek mélyét is behálózó, több száz emeletes építményekben.

35. Az erdő erdősége pedig, a legfrissebb, de érdeklődési körétől távol eső, tudományos kutatások szerint is, abban áll, hogy az erdő talajában élő gombák szövedékei, mint egy laza kapcsolatban összekötik az erdő fáit, ahol a különböző természetes laboratóriumokban készült tápanyagokat és védőanyagokat, a talajból felszívott ásványi sókat, a gyenge kapcsolatok törvényének megfelelően, közreműködésükkel egymás között folyamatosan kicserélhetik. Ha a kutyánk az egyik fa tövébe pisil, a talajba jutott tápanyagokból az erdő minden fája részesül. Micsoda különös kapcsolatok hálózatában válik egyetlen egésszé a világ. Terebélyesedő bükkfaként indult sétára az erdőben. Árnyas erdei úton haladt a füves tisztásig, ahol a költő, valószínűleg édesanyja altató dalát felidézendő, gyötört gyomrában maroknyi altatóval, lelépett a térképről, hogy a halhatatlanság végtelen tengerében olykor újra előtűnjék, gondolatainkban úszkáljon szelíden dalolva, mert bizony „... csak az igaz, ami végtelen./ minden véges: megalkuvás.” És mert a megalkuvás orvossága a tagadás. De mit? Mikor? Miért? A tagadást is tagadva? A végtelen sok kérdés elől, zihálva menekülünk. „nem egy apa, nem egy nemzet,/nem egy faj, de maga a nem: /emberiség, aki nemzett.” Nem lehet az ember fából, de ragaszkodnunk az erdő-természetéhez, profetikus hajlandóságok munkálnak bennünk, mint az éltető nedvek, minden arra, biztat, hogy keljünk és járjunk, tudással töröljünk nevünk a veszélyeztetett emberi állatok egyre bővülő listájáról.

Egy okos tanácsadó szerint, jó az, ha az ember hirtelen elhatározással elhagyja, kidobja ócska cuccait, amelyeket belefeledkezve addig ápolt, addig pátyolgatott és tartogatott, amíg emberi kapcsolatait is elhanyagolta miattuk. Tudnunk kell, az unalomig ismételnünk kell azt, hogy csakis emberi kapcsolatainkban oldódnak szorongásaink és félelmeink. Csakis olyan kisközösségekben lehetünk boldogok, ahol egymás másságát tisztelve, időnként megrázkódtatás nélkül megmártóztatunk a külön valóságunkban. A magunk és a mások értékeit a gyakori összehasonlításoknak köszönhetően tudatosítjuk, hogy befejezhetetlen feladatunk „megismerni önmagunk”.

36. Tehát Luther nem szegezte ki azt a kilencvenöt pontban megfogalmazottakat... Tehát Petőfi nem szavalt a Talpra magyart a Múzeum előtt... Tehát Ady babérkoszorújának annyi a haszna, hogy szülőfalujában paszulyo-

levesbe főzték... Tehát Lenin vérbajos volt... Hitler félig zsidó... Sztálin pedig Hruscsovval fajtalanzkodott... Már csak holnapután tudjuk meg, hogy mit hoz a múlt... És az is bizonyos, hogy Ő sem váltotta meg a világot... Bátor-ság! Virtus constat ex hominibus tuendis. Na de, ki akar engem megvédeni? En garde! Védj magad!

37. Ha ezt csak egy pillanatra is elhiszem, elfog a félelem, hogy hiába kutatom a teremtés titkát. Ördögi munkában csak az vigasztalt, hogy valószínűleg sohasem tudom meg: jónak vagy rossznak születtem. Álmaimban ez még sohasem sikerült. De ébrenléteimben még inkább elhatalmasodott rajtam a félelem. A félelem népbetegség. Orvossága a hit, de a mindenek fölött az uralkodó reklámok idejében kijózanítanak, minden orvosságnak bizonyára rengeteg mellékhatása van, amelyekről többet megtudhatunk, ha bizalommal felkeressük háziorvosunkat vagy/és gyógyszerészünket, akik mint mindenben, örökösen józan mértékletességre intenek, nem szükséges mindent bevennünk. Az újkor prófétái nem nagy sikerrel, gondoskodnak arról, hogy ezt a népbetegséget, amely nyájszellemisségben rendkívül ragályos és szertartásokkal és más gondolkodás gátló ceremóniákkal csak ideig-óráig gyógyítható, következetes kételkedéssel enyhíthes-sük, megelőzzük. A visszaeső bűnbánók egy része a gyógyszer-túladagolástól szenved, mások gyógyszerfüggővé válnak. Mi a teendő? – súgja Csernisevszkijt és Vladimir Iljicsset megelőzve álombeli józan eszünk.

38. Minél magasabba emeljük tornyunkat, annál élesebben látjuk azokat a nyomokat, amelyeket követnünk kell, világosabban értjük, hogy honnan jönnek, merre tartanak. Tudjuk, hogy tornyunk istenek helye. Olyanokkal melő-zünk itt együtt, akik pont olyan gyakran születnek és hal-nak, mint a hősök, és mert milliárd számra teszik, egye-seknek úgy tetszik, reinkarnálódnak is. Így aztán, hozzá-vetőlegesen megszámlálhatók. Sokan vagyunk, és mind szentek. Tulajdonképpen nincs más dolgunk: tornyunkkal együtt egyre magasabba kívánunk emelkedni. Nehezen bírjuk az isteni magasságokat, rendre mindnyájan leszé-dülünk, csillagmorzsaként ott lebegünk abban a magassá-gos magasságban, ameddig jutottunk. Hangtalanul léleg-zünk a történelem éppen divatos levegőjében, sziporká-inkkal biztatjuk az utánunk következő építőket, hogy ne kíméljék maguk, törekedjenek még fennebb, még istenibb magasságokba emelkedve, a végtelenig. Mit tehetnénk? Leugorhatunk, ha úgy tetszik. Nem kötelező az ejtőernyő. Lehet sárkányrepülő nélkül is csúszkálni a magasságok-ban. Van olyan, akinek ugornia sem kell: leesik magától, mint a beteg férfi tilos helyekre dugdosott, rozsdamarta, gyógyíthatatlan csapszege. Álmodjuk azt, hogy valamikor az idő képzelt spirálján mindnyájan vissza-visszakanyarodunk oda, ahonnan aszfaltba taposott nyo-munkat híven őrzi a kitörölhetetlen emlékezet.

39. Az ifjúság a leglelkesebb lelkesedő. Álljunk a lelkesedő ifjúság mellé. Különösen, ha lelkesedésének a kételkedésből származó igazságmegtalálás az alapja. A lelkesedés olyan természetes valami kell, hogy legyen, mint a bőr rugalmassága. A jövőről nagy általánosságokban szoktunk beszélni. A fiataloknak ez nem elég. Emberré lenni vágyásukat a mai kérdések nyílt feltárásával és az erre épített jövőtervezéssel elégíthetjük csak ki. Ha vala-kinek nincs bizalma a fiatalok elé tárnai a kényes kérdése-ket, akkor hiába vár lelkesedésükre, amellyel a nehézsé-geket legyőzi.

40. Mindig ellenkezésre támad kedvem azokkal szemben, akik a régi időkre visszagondolva, legyintenek arra, hogy sokféle megalkuvásunk mellett, olykor lehetőségeink és lelkiismeretünk szerint, valamennyire ellenállók is vol-

tunk. Még a feljelentőknek, a besúgóknak és karrierjük érdekében törtetőknak is voltak ilyen pillanataik, ilyen tetteik, amelyeket csak az aprólékos visszagondolások juttatnak eszünkbe. Felnagyítani ezeket nincs szándékomban, nem „hősi tettekről” szólok, amelyeknek tragikus következményei voltak, hanem egyszerű becsléssel megnyilvánulásainkról. Nem a felmentés önkéntelen akarata biztat erre, hanem régi magunk megértése, amelynek végén ott áll a kérdőjel: Tehettünk volna többet is? A tanulság lehet a hagyatékunk. A minden idő-kben más és más formában megvívott küzdelmeinkben, az utánunk következők harcaiban hasznosíthatóan

41. Ma is hiszem, hogy hitünk megélésének módja gyerekkori neveltetésünk függvénye. Akit mély vallásos-ságban neveltek, annak természetes minden egyházi ceremónia, felemelő érzés a mise, a körmenet, az isten-tisztelet, az úrvacsora és minden egyéb az évszázadok gyakorlatában kialakult szokás. Aki pedig nem hozott magával gyerekkorából ilyen szép emlékeket, átérezni ezek különlegességét képtelen, csodálkozva nyugtazza a rituálék sorát, amelyeket az őskori ember műveltség-színvonalának megfelelően alakítottak ki, beavatatlano-knak feltűnő a babonához hasonlóságuk, a rituálék káprázttató fénye évezredek óta bódítja a híveket, vállalt kritikátlanóságuk bénító hatása alatt az engedelmes nyáj szerepében keresik a megnyugvást. A gyerekkorában be nem avatott ember, nem érti, miként hatnak mindezek a mai modern világ emberére. Nem érti minek az imádat, a könyörgés, a bocsánatkérés. Nem érti miért az életet át tartó rettegés. És azt sem érti, miért végtelen a bűnbos-csánat, amikor az életben, az ugyancsak évezredes jogok és kötelességek törvényei vétkeinket mindig is szigorú-an büntették, és vannak olyan bűnök, amelyeket nem lehet megbocsájtani.

42. Soha, semmilyen körülmények között nem ismerjük be, hogy a fenekünkkel gondolkozunk. Az alkotás gyö-tör, fáj, felemészt, de ugyanakkor mérhetetlen gyönyör-rűség is. Az író gépiró-michelangeló, aki örökké csak a saját fájdalomát faragja, heroikus elvonultságban, a világi dolgok robajló zenéjére fülelve szüli senkinek sem ártó, olykor megválaszolhatatlan kérdéseinket.

43. A női csipőcsont körül kidomborodó testrészt játéka lehet túlzottan kihívó. Az illendőségen túl ez visszatet-tszést kelt, ezért bánjunk csínján vele. Táncban ma már minden szabad, de a folytonos riszálást, „csipődobást” megszokni nem érdemes, mert még szakmai elferdülést látta.

44. Ki tudta, ki hitte, ki gondolta, hogy ilyen furcsán és megfellebbezhetetlenül durván történik minden velünk is, pedig hát éppen elég cifra történetet hallottunk már az egykor józan és közmegebecsülésnek örvendő polgá-rokról, akik mint a végzetükbe rohanó éjszakai vonatok, valami csekélységtől, aprósca félreértésből kisiklottak, és miután ezek a polgárok szomorú vagy erőltetetten vidám képpel napestig allascht ittak rummal, szemükbe apránként bú rakódott, és aztán már a járás is fájt nekik, nyikorogva mozdultak néha, mint a bús őszi szélben az üres fűkamra egykor jobb időket látott, néha megköny-nyezni is érdemes, rozzant ajtaja. Végül magunk leszünk a világot idegesítő nyikorgás.

45. A tulajdonképpeni életcélokkal összefüggésben sem-miképpen sem hozható a tevékenységtől eltiltott embe-rek élete olyan, mint a halál, mert az esztétikai tényke-dés eredete egy organikus szükségletben találatik, az pedig olyan, mint az éhség vagy a fajfenntartás ösztöne, ha ez hiányzik, oda minden örömről, és ki tudja mi történhet velünk, mert Jászi Oszkár szerint megérteni sohasem fogjuk, hogy miért nem egyenlő az esztétikai

tevékenység a többi hétköznapiasnak tudott dolgunkkal, mivel, ha valaki megkísérelné csupáncsak a munkára szorítani az embert, biztosítva számára ugyan némi elviselhető álmot, és természetesen bőséges táplálkozást, de megvonva tőle a játék, a dal, a tánc, a mese, az orgonaszó áhítatát, a focit, a lányok hajába font színes pántlikák lobogásának élvezetét, a vásári és egyéb komédiák szépségét, bizony mondom, nem tudhatjuk, mivé lenne akkor az ember élete?

46. Azt mondjuk nincs új a nap alatt, hahaha, és az is igaz, hogy már minden csupa hányásos közhely, olyan mint a rokonok nyálás csókja, képmutatásficam, kiéhezettek sikamlós nedvtúltermelése az elképzelt zabálás előtt, az élet értelmét tehát az igazságokon túl kell keresnünk a transzcendentális örökzöld mezőkön, Kant tudatalattijában, még akkor is, ha egyszer valamikor az ígért földjén minden kiderül, és mámoros túlviláginak képzelt fényességben feltárul előttünk a dolgok és a szövegek valóságos értelme, amint azt egyes brigádvezetők közkivánatra vagy profetikus perceikben makacsul újra és újra megjövendölték.

47. Mi a teendőnk ezen a magunkra egyszerűsített világban, ahova az összes általunk fellelhető gondolatok közé befalaztattuk magunk, és mindenféle kitalációkra hivatkozunk, mi nem jut az eszünkbe védekezés közben, ijedt kecskegidák vagyunk, képzelt szakállunkba mekegünk, mint az egyik hajnalon Pápai János tette, amikor Bethlen Gáborra hivatkozott, káptalan fejjel idézve a nagyságos fejedelmet: *A betűimre vigyázatok!* Így szólt parancsolatja, és ugyancsak Pápai uram lelkére kötötte, hogy minden akarata szerint legyen halála után is, a szükséges dolgok bevégeztetése végett, amikhez tartania magát könnyebb volt, mint egy zsíros ebédre lemondania, mert maga sem kívánt mást az eszes dolgok szolgálatánál. Másként nem tehetvén a káptalan, a befalazást elrendelte, magát a jónak akart sorsra, de kényszeredetten mások kegyelmére is bízva, menteni kívánva a menthetőt, önmagát ebből végül valamiképpen mégis kifelejtven, mert ilyen az ember! Kiszzenvedett olyanformán, hogy meggyőződése között utolsó leheletéig kitorolhatetlenül világolt annak tudata, hogy a szenvedőké a mennyeknek országa. De én már azt is tudom, hogy nem könyveink közé kell befalaztatnunk magunk, hanem inkább a könyveket kell minden igyekezetünkkel önmagunkba befalaznunk idejekorán és a lehető legnagyobb mennyiségben, hogy felprédálásukkal, amit minden időnkben az életünkbe betolakodó barbárok újra és újra megismételnek, a minket ért kárt kicsinyítsük és apránként összegyűjtött gondolatainkat a tatárok és varjak töméntelen seregeitől, jobb napokra várva a romlástól óvjuk és megőrizzük.

48. Szövegeim sorokra bontva többször körülélné a földet, holdig érő vezetéket rakosgathattam volna belőlük, de nem akartam bekerülni a hülyéskedők nagykönyvébe, most is a lehetetlent kísérlem, az emberek közötti űrt, a világ kezdetétől tátongó szomorúság-mély szakadékokból szeretnék betölteni valamennyit, nem pernyével, hanem élő, eleven betűkkel, használható gondolatokkal akarom őket egymásba kapcsolni a forró szerelmek gyönyörökben gazdag tökéletes szorosságával, olyan módon megteremteni az áhított nagy eggyé válást, ahogyan ezt az emberiség csakis egy totális ejtőernyőugrásban fogja egyszer majd megvalósítani, amikor hét vagy ennél is több milliárdan fogunk a világűrbe ugrani, hogy egymásba fogózva vadonatúj bolygót alkotva megkezdjük keringszűnkét valamelyik naprendszerben, ahol egy még munkás és jókedvű Isten tökéletesít bennünket, javít rajtunk valami lényegeset, hogy a továbbélésre érdemeink legyünk, erre az ugrásra készülve, szórom féltve ör-

zött gondolataimat az emberek közé, hogy alkalmasak legyenek a nagy pillanatra, amelyet a legjobb esetben hétmilliárdnál is több próbának kell megelőznie, és ebben nem segít rajtunk az imádságos és humortalan Isten, hiszen Kondrád úrtól hallottam, az egyik kerti mulatságon mondta, hogy az öreg nem itélkezik, csak az emberek itélkeznek, és az elmúlt században óvatosan élő tudósok előtt sem volt titok, hogy a mi Istenünk, ha létezik, akkor minden bizonnyal munkanélküli, és segítségünkkel kell tengetnie a következő évezredben is nem éppen irigylésre méltóan csöndes, csupáncsak szemlélődésben gazdag életét, míg mi in memoriam Bibó, a szabadság kis köreinek kialakításával pepecselünk, és erkölcsaink romlását bambán bámulva, Rousseau figyelmeztetését is elfelejtjük, hogy az összefogódás helyett, a mindenki-mindenki elleni küzdelemben túltéve a hobbesi negatív utópián, a mások rovására rohangáljunk gondolatszegénységtől sivár érdekeink után, és messze elkerüljük a Sínai-hegyet, Mózeszt Móríckává kicsinyítjük, hogy nagyokat röhögjünk immár folyamatos Tízparancsolatlapszusunkat tapasztalva, a két összetört kőtáblát a társadalmi lét sarába taposva törvénytelenül éljünk az emberiség felhalmozott gondolathegyeinek könnyed sétautakkal elképzelt, halálunkig lankás oldalán. Hát nem furcsa, hogy most sem érzünk pirulásnyi szégyent az emberiség megélt vagy vetélt történelméért?

49. A nagy Marcus Aurelianus valahol Bécs alatt, talán a Garam partján ült sátrában, és jegyzeteit félrelökve írt, a görögöktől szopta a filozófiát, hogy aztán a védekező harcok szüneteiben ügyes sorokba rendezze a saját mondanivalóját, amíg mások, mint például a különlegesen pihentagyúak, fűrjviadalokból próbáltak jövőt jósolni, ő az, eljövendő sztoikusoknak agyalt ki megrágni való dolgokat, pedig ezt senki sem kérte tőle, és nem kellett neki semmiféle tervet teljesítenie, csak úgy élvezetből törte az agyát, arra sem volt szüksége, hogy az életéhez szükséges okosságokat külföldről beszerezve feldolgozza, és mindenféle lerágott maradvánnyal etesse katonáit, mert ő maga volt a császár, hatalma megtartásához nem is kellett használnia rengeteg tudását, nem volt nehéz rájönnie erre a pofonegyszerű dologra, és ha kikezdte is birodalmát a betolakodó sok barbár nép meg a pestis, eredményesen védte császárságát, miközben magamagát leigázhatta, kordában tarthatta, kemény, fejet fájdtató munkára foghatta, hogy egyszerű köntösbe bújtatott eszméit lélegzetelállító, exportképes mondatokba csomagolja, az ember most is csodálkozhat azon, hogy micsoda kereslete van Marcus Aurelianusnak az azóta százazrek által próbált világpiacon.

50. Ha volnának eredetinek tűnő, mutatós gondolataink, akkor sem kellenének a kutyának sem, mert úgy tűnik, évezredek óta a gondolkozásról leszoktatni akarják a népet, és aki, mint a nyájtól elcsámborgott, szelíden elhúzódo állat, külön utat próbál, fenyegető ordításokkal, korbáccsal, kutyákkal, temérdek erőszakkal terelik vissza a robotolásba, a semmittevésbe, így lesz a jó polgárból egész életét kitöltve lusta állat, újat próbálni rest, mások utánzásában kimerült átlagember, ha összegyűjtött gondolatainkból időnként nem meríthetnék, hogy a jó gazdaasszonyt utánozva, az örökké éhes, folyton szem keresők, az állhatatos csipegetők elé szórjuk valamennyit az általunk nyert okosságokból. A gazdaasszony kézmozdulata csupán az miénk, és talán még az az érzés, amit a sok fényes, erőteljes, duzzadó, szépséges magok iránt érzünk, szeretjük a legaprócskábbakat is, mintha magunk teremtettük volna őket, isteninek érezzük ilyenkor magunk, az alkotó élet pillanataihoz hasonlatosak ezek az elbódulások, pedig kijózanodva tudva tudjuk, hogy üre-

sen tatóngó kalász, összeszáradt, magában penészedett csutkák vagyunk, annyiszor ismételt önkéntesítésünk miatt már nem szégyelljük, hogy az egyre hitványodó idő felbontott, és értelmetlenül kipergette magvainkat az ismeretlenségbe, lényünk kvintesszenciáját, képességéin rügeit veszítettük, a gondolkodásban való célirányos előrehaladást erőltetve, amely a düllelt szemű Descartes szerint a kételkedések folyamatából áll, és az állítólagosan pofonegyszerű önmegismerésből, mindez darab méhviasszal bizonyítható, nekünk ebből csupán a méhviassz virágillata érdekes, ez izgat és az, hogy ki, miért gyúrja, gyúrogatja a maga tulajdonának képzelt méhviasszdarabját, pedig hát ez nem tartozik reánk, ez mindenkinek a saját baja s az is, hogy milyen formát akar a maga méhviasszának, hát legyen ez kinek-kinek a tetszése szerint, az illatokat, a gyúrás és gyúródás közben elhullatott illatokat viszont azt hiszem érdemes volna összegyűjtenünk, könnyed elillanásuk az életünkhöz hasonlatos, és mint ilyen, titkos titkoknak tárháza lehet, mert ha valamely titkot egyszer sikerül majd megfejtenünk, bizony, ha tört pillanatokig is, de magunk vagyunk az Isten, mert magunk vagyunk a Változtató, és akkor már a világ nem olyan, amilyen, hanem csak olyan, amilyennek gondoljuk, és én tudjuk, hogy az ember ahhoz, hogy a jövőbe lásson örökösen a múltjára gondol, innen lépne tovább, ha mersze és ideje engedné, de mert időnk mindegyre lejár, nyakig emlékeiben, addig merülünk, míg óvatlan pillanatban majd összecsap fejünk felett minden megtörtént és újra és újra másként megálmodott, másként elmesélt életparab.

51. Moslékos cseber minden élet, a szomszédok ételmaradékait beleloccsantva is csak disznóknak való a tartalma, egy soha meg nem írt történelmet hizlaló bűzös keverék. Életünkben a mosolygós Kanthoz kellene hasonlitosak legyünk, hogy megtaláljuk a hosszú élet titkát, ne csak oxigént zabáljunk és szén dioxidot fűjünk ki magunkból, akár a megrögzött dohányosok a dohányfüstöt, nos, ez az egész egyszerűen a bölcsesség és a teljes megnyugvás kezdete volna, mégpedig a keleten termelt, újból divatos megvilágosodás nélküli, a nyughatatlan, minden lében kanál ember semmittevő istenné változásának bevehetetlen kaptatóján, a reánk hagyott üres boltban, a hatalom által zsugorított agyunkkal megértsük Platón ideáit, fölfogjuk Arisztotelész istenségét, bekebelezzük Spinoza szubsztanciáját és ráadásul kellő figyelmet szenteljünk Démokritosznak, Aquinói Szent Tamásnak, Schopenhauernek, Descartes-nak, Kantnak, Hegelnek, Marxnak, Nietzscheknek, Janus Pannoniusnak, Senecának, Dávid Ferencnek, Bethlen Gábornak, Szenczi Molnár Albertnek, Köteles Sámuelnek, Einsteinek, Wittgensteinek, Lukács Györgynek, Hamvas Bélának, Bretter Gyurkának, Konrád Györgynek, Mészöly Miklósnak, Klein Györgynek, Karácsony Benőnek, Székely Jánosnak, Örkény Istvánnak, de ismert vagy ismeretlen nagyapáinknak, nagybátyáinknak és más hozzájuk hasonló nyugdíjas susztereknek is, akik elmesélt gondolataikkal nálunk tolakodnak, feneketlen kutatóknak bennünk, hogy a nyugtatóan friss, hűs, tiszta vizet igyunk, a magunk borvizét, amit begyűjtöttünk és ezer apró próbakövön átszűrtünk, kimeríthetetlen kútból valónak képzeltünk, a föld alatti kristályforrásoknak, zavarosan hömpölygő folyóknak is, melyek hatalmas tudástengerekkel tartanak kapcsolatot, tudatalatti vizeinkből iszunk végeláthatatlan hajózásaink alatt, és itatnánk az egész szomszédos világot, másként miképpen őrizhetnénk kutjaink vizének frissességét, sajátos zamatát, tisztaságát, üdítő erejét, csak vigyük, csak használják, padkameleg-anyak bársonyos melléből csordogáló tej kínálja így magát, amikor már a

potyások is Light Colával veszik be a napi fogalmazás-fogamzástól, nehogy felmenjen a vércukruk a még el sem kezdett töprengéstől. Szeretnénk, ha mind, aki hasonlóak és különböznek is tőlünk, itt lennének velünk. A duplawés Wittgenstein és Wieseltier gondolatait dajkáljuk, mert mi is nem csak annak tekintjük magunk, akik vagyunk, hanem mindhalálig annak is, akivé lenni szeretnénk.

KAPUK

Ligeti Pál fotósorozata

A beszercei Ezüstverő Háza kapuja

Pető Tünde

A varázsló

Folytatás a XVII. oldalról

A szörnyű pillanatok után elégedetten nyugtázta, hogy nem is volt olyan rossz prezentáció ez az éghíború egy kezdő varázslótól.

Köszönöm Uram! tette hozzá, szemeit az Égre függesztve, mert szeretett volna biztos lenni abban, hogy az Úr hozzájárulásával történt, ami történt és még véletlen sem a Gonosz mesterkedett.

A lakodalomnak a vihar véget vetett, az eső csendesedett, majd újra erősen kopogott a sátrak vásznán. A viharvert társaság néhány óra után feladta, sátrat bontott és viszakullogott Budára, Angelica pedig nem ölte meg magát, sőt néhány évig úgy tűnt, hogy megadja magát sorsának és nem is panaszkodott Pietronak, akinek harmadik és utolsó varázslata ahhoz a naphoz kötődik, mikor Beatrice parancsára elindult a füveskertből a budai várba.

A Nap már magasban állt az égen, mikor Pietro, lóháton megérkezett Budára. A városban nagy volt a nyüzsgés, laktak itt németek és magyarok majdnem ugyanolyan arányban, de itáliaiak és zsidók is tarkították a városképet. A kézművesek a Váralján kínálták portékáikat házaiknak aljában. A tehetősebb kereskedők feljebb, a magaslaton éltek, a németek a hegy közepén, a város központjában. Plébániatemplomuk környékén szerdánként tartottak nagyobb vásárt, míg a magyarok az északi részt foglalták el, ők is a saját plébániatemplomuk melletti piactéren találkoztak leginkább. Tőlük keletebbre a zsidónegyed állt. A város egyre épült mióta Pietro Magyarországra érkezett, a messzi földekkkel kereskedő polgárok jómódjáról tanúskodtak az épületek. A férfi bólogatott jobbra is, balra is, mert ha nem is volt fontos figurája a városnak, de ennyi év után már ismert néhány helyi polgárt és egy-két német szó is ragadt rá az évek során. Ilyenkor, szombatonként a magyar piactéren tartottak vásárt és Pietro Nanának köszönhetően tökéletesen beszélt magyarul, így nemcsak az itáliai kolóniában voltak távoli ismerősei.

A férfi agya bólogatás közben is lázasan járt, kutatta kereste meghívásának okát, de sejtelve sem volt, hogy mi válthatta ki a hirtelen királyi kegyet. Fabrikált magában egy őszintétlen verset Beatrice köszöntésére, ez a legkevesebb volt, amit az úrnő elvárt egy udvaroncától. Bárhogy is forgatta a szavakat, azok szétszaladtak, makacsul ellenálltak és Pietro maga is látta, hogy úgy kígyóznak elő, mintha írójuk mindennek az ellenkezőjét gondolná, mint amit kimond. A kivételes erőlködés végül meghozta gyümölcsét, és talált egy alkalomhoz illő, bár majdnem illetlenül rövid üdvözlést. Most már csak az istenverte hirtelen véretem kell megfűkezmem, gondolta magában, és azzal a feltett szándékkal lépett a palotába, hogy nem fogja elveszteni a fejét, bármi is jusson tudomására. Magára öltötte magas nyakú zekéjét,

övel a derekára szorította és hideg akarattal ment a királyné színe elé. Beatrice szinte soha sem volt egyedül, de most kiharcolta udvarhölgyeit a teremből. Pietronak nem sikerült Angelica kedves arcát felfedeznie a hölgykoroszuiban és az is nyugtalanította, hogy Beatricének olyan mondandója volt, amelyhez nem keserett tanúkat.

A nő aranszálas, drágakövekkel nehezített ruhájában, büszke tartásával valóban felséges jelenséggént tornyosult a férfi előtt. Pietro meg is eresztett egy Isteni Beatricét, de az úrnő türelmetlenül félbeszakította egy mozdulattal. Nem vagyok kíváncsi a verseidre, Pietro, mondta röviden, nem ezért hívtalak. Pietro érezte, ahogyan a nyugtalanság felfelé kúszik testében a lábától indulva és forrósággal önti el a fejét. Angelica beteg, az orvosok már mindent megpróbáltak, de semmi sem segít, folytatta a királyné. Majd feléje intve, megadta az engedélyt, hogy szóra nyithassa a száját. Beszélhetsz, mondta és szemeit Pietrorra függesztette, miközben ujjával idegesen dobolt az asztalon. Felséges úrnőm, milyen kórság támadt Angelicára?-kérdte Pietro és a torka is elszorult.

Senki sem tudja, nem beszél senkivel, ül az ágyán és hajlong előre-hátra, hangzott a válasz. Nem eszik semmit és az italt is úgy kell beletölteni. Az orvosaim tehetetlenek. Beatrice hangja aggodalomról árulkodott, majd arca kisvártatva fura fintort vett fel: Angelica szerint varázsló vagy, tette hozzá gúnyosan. tehát meg tudod gyógyítani. Nos, ha megteszed, nem leszünk hálátlanok. Talán engem is te átkoztál meg? -kérdte provokálóan egy kis szünet után.

Pietro legalább olyan eszes volt, mint Beatrice, azonnal átlátta a veszélyt, amely ezekben a szavakban rejtőzött, de távolról ösztönösen látni vélte az esélyt is a szabadságra, amely feléje bólintott. Gyanította, hogy a királyné fél az átkoktól.

Varázsló? kérdezte olyan könnyedén, amennyire csak tőle telt. Angelica tréfálhatott, Felség. A varázslók gonosz lények, de hogyan is kívánhatnék én rosszat felséges úrnómmnek, jótevőmmnek, hogyan is tehetnék olyat, mint egy varázsló, hogyan küldhetnék vihart, vagy okozhatnék meddsőséget, ahogyan ezek az ártó lények teszik, kiktől óvjon a Mindenható Isten, mikor egyetlen vágyam, hogy nyomorult életemet felséged lába elé tegyem. Amikor a férfi kimondta a szavakat amelyekkel a királyné meddségének okára célzott, Beatrice arca bíborszínűre váltott, de nem vesztette el lélekjelenlétét egyetlen pillanatra sem, még akkor sem, mikor Pietro ekképpen folytatta:

Azt hallottam, a varázslók leírják gonosz cselekedeteiket, és ha elhaláloznak, bárki elolvashatja, hogy mit tettek....Istenkáromló lények ők, Felség.

Egy szót se többet, megégettetnélek Pietro! mondta a nő olyan szelíden és olyan nyugalommal, hogy Pietrot a víz is kiverte, de nyugalmat erőltetett magára és méltó párjaként felelt a királyné nem is olyan burkolt fenyegetésére.

Felséged mindent megtehet, hiszen hatalmas úrnő, de Felséges királyunk nem kíván újabb boszorkánypert a Palota falai közé hozni. Pietro egyenes célzást tett Edelpeck Borbálára, akit Beatrice megpróbált boszorkányság vádjával a törvény elé citálni. A király dührohant kapott a híre. Pietro nem volt egészen járatlan a budai várban folyó eseményekben, mindig igyekezett, saját érdekében megbízható forrásokból hallani arról, hogy mi történik Budán, ha nem is lakott már a Palota közelében. Egyetlen közelebbi barátja, egy magyar, aki János névre hallgatott és a király kancelláriáján dolgo-

zott mindig ellátta hírekkel poharazgatás közben, sőt még a füveskertbe is kilovagolt néhanapján Pietrohoz, hogy megbeszéljék a világ dolgait. Most hasznát vette barátságuknak.

Arról nem is beszélve, zárta szavait a férfi, ha megégettetne Felséged, akkor hogyan tudnám meggyógyítani utána Angelicát.

Beatrice először azt hitte, hogy rosszul hall, aztán teljesen váratlanul elnevette magát, elvégre igaza volt a férregnek, akkor is eltaposhatja, ha már meggyógyította Angelicát. Egy ilyen férget csendesen is el lehet tenni az útból, egy kocsmái verekedés, vagy egy tör is megteszi a szolgálatot. Ámbár ha a nyomorult írt volna a királynak egy levelet, akkor lehet, hogy magyarázkodásra kényszerül Mátyás előtt. Micsoda aljas kígyó ez itt, pedig az apjával sosem volt baj. Lehet, hogy Angelicának tényleg igaza van és valójában varázsló.....- erre a gondolatra a királyné megborzongott.

Gyógyítsd hát meg barátnédát!- mondta, színlelt részvétellel a hangjában, nem leszünk hálátlanok. Bizom hűségemben és tudom, hogy fáradhatatlan leszel szolgálatainkban fejezte be beszédét.

Beatrice egyes csókra nyújtotta felséges kacsóját és Pietro mély undorral megcsókolta, majd kihátrált a fényes lakosztályból, hogy remegő lábain eljusson Angelicához, akit lakhelyén szörnyű állapotban talált meg. A leány lesoványodva, cserepes ajkakkal ült az ágyán. Pietronak fogalma sem volt arról, hogy megismerte-e egyáltalán, mert egyetlen szót sem szólt hozzá, még akkor sem, amikor karjaiba vette és megitta valahogy, majd kiadta a parancsot, hogy értesítsék a királynét, hogy engedélyével távozna és magával vinné Angelicát, szolgálójával együtt, hogy meggyógyítsa. A királynénak nem volt ellenvetése, Pietro pedig magával vitte a füveskertbe Angelicát, aki még mindig nem beszélt, de legalább engedelmesen mozgott, amint kitámogatták és székere tették ruhásládájával egyetemben.

Pietro feltételezte, hogy a szolgáló, aki velük tartott Beatrice szeme és füle lehet a házban, ezért a legtávolabbi zugban kapott helyet, míg Angelicát saját szobája mellett szállásolta el, melynek asztalán nagy összevisszaságban heverték a lapok, amelyekre Pietro a füveskert növényeit rajzolta. A rajzok mellett ott voltak a leírások is arról, hogy melyik növény milyen bajra gyógyír. Nana ismerte a helyi füveket, Pietro pedig nagy tudósa volt apja jóvoltából az itáliai növényeknek és a házban töltött évek alatt feljegyzései egyre szaporodtak. A végén már nemcsak a gyógynövényeket írta le környékbeli kószálásai után, hanem a fákat, a bogarakat és minden élőlényt, amely körülvette a természetben.

Kora nyár volt és a kert már majdnem teljes pompájában mutatta magát Angelicának, kinek reggelijét Pietro minden reggel maga készítette el a főzettel együtt, amellyel a leányt az első időkben szinte folyamatosan álmomban tartotta. Maga is Angelicával reggelizett és megpróbált annyi ételt tömni a betegbe, amennyit csak bírt, majd a kertben ücsörgött egy kicsit a néma leány társaságában, végül a szobájába vitte, hogy újra és újra a jótékony álomnak adja át. Angelicának nem volt láza, testiekben egészségesnek látszott, ha nem is nagyon akart enni. Nem beszélt, de mikor ébren volt, szemei követték a férfit, aki úgy társalgott vele, mintha minden felvetésére választ kapott volna. Estéként újra kivitte a kertbe, hogy meséljen neki, mint gyermekkorukban, vagy lantját pengetve énekelt olyan dalokat, amelyeket tudott, hogy Angelica kedvel. Néhány nap múlva Pietro kiadta a parancsot Nanának, hogy melegítsen vizet és

töltse meg a dézsát. Bement Angelica szobájába és hálóingével együtt betette a bábuként viselkedő testet a meleg vízbe. A leány vizes ingének látványától azonban hirtelen egészen összezavarodott. A vihar, amely ekkor benne támadt a látványra jócskán felülmúlta az égszakadást, amely szétkergette a lakodalmas népet hajdanán László úrfi esküvőjén.

Pietro, ki oly gyengédségről tudott tanúságot tenni a világgal és főleg Angelicával szemben soha nem gondolkodott saját maga felől túl sokat. Megrázkódott és elnyomva egyre terebélyesedő vágyát Nana további gondjaira bízta Angelicát, majd a kerttel foglalatosságot egész nap.

Elmúlt a nyár, és egy este Pietro már kezdte feladni, hogy barátójából valaha is szót fakaszt. Lehet, inkább meg kellett volna, hogy etesselek az oroszlánnal annak idején, mondta neki egy délután, miközben az ősz vörös színeibe hajló kertet szemlélte. Az oroszlán- ismételte Angelica. Ez volt az első szó, amit három hónap alatt hallottak tőle. Pietro felugrott útból és örömeiben megcsókolta a nőt, újra érezve magában a pillanatok alatt összefutó fellegek-ből készülő égiháborút, melynek létét most már kezdte maga is jelezni. Egyszer majd bolond érzélgős öreg ember lesz belőlem gondolta, hiszen az itt csak Angelica.

Az elkövetkező napokban és hetekben a lány beszélni kezdett, Pietro pedig másféle főzetet kotyvasztott neki, amely már nem borította Angelicára a jótékony alvás függönyét egész nap. Pietro mindenre emlékezett, amire apja valaha megtanította. A leány a végén már folyamatosan ontotta magából a szót, mint valaha Nápolyban és a ház körül is tevékenykedett. Elmondta, hogy régi kérésére a viharos lakodalom óta megözvegyült, de a férfi már régen tudott erről. Gondolsz-e még rá? kezdte faggatni a leányt, de valahogy kényelmetlen érzés kerítette hatalmába, amint szemét felejtette göndör fűrtjein, szabályos arcán, melyet a nevetőgödröcskék szinte ellenálhatatlanná tettek, nem beszélve formás kebleiről, melyek ruhájának kivágásából kandikáltak elő. Mielőtt beteg lettem volna, megpróbáltam úrnőnket kérni arra, hogy engedélyezze, hogy találkozhas-sak vele, de megtagadta az engedélyt, vallotta be neki a leány. Lehet, hogy László szíve elfordult tőlem, mondta, sok év eltelt azóta, hogy megkért engem.

Szóval még mindig arra a senkiházira gondol, arra a kura-fira, nyugtázta magában Pietro, aki maga sem értette, miért lett hirtelen oly mérges: és mit tehetnék érted én, hölgyem, ne készítsék-e egy bájitalt, vagy bocsájtak rá szerelmi varázst, én, a nagy varázsló folytatta egyre dühösebben Pietro. Varázsoltam már neked oroszlánt, vihart, én magam is kíváncsi lennék, hogy mire vagyok még képes. Angelica szemei tágra meredtek: hát megtennéd? Már miért ne tenném meg, válaszolta Pietro foghegyről egyre növekvő hévvel, elvégre csekélység ez nekem, nagy varázsló vagyok én, mint tudjuk. Ekkor lejjebb vette a hangját, mert látta, hogy halálra ijeszti hangos beszédével a leányt. Itt lakik szerelmed a budai hegyekben egy híres udvarházban tette hozzá, immár jóval halkabban a híres szót gúnyosan megnyomva, mert az udvarházzal már hallott a helyiektől. A részeges tivornyák fészkeinek híre már bejárta a környéket. Azt sem bánnád, ha meglátogatnánk Lászlót? Kérdezte Angelica csendesen. Hogyne, akár meg is látogathatnánk, válaszolta Pietro, sőt meg is fogjuk látogatni és ha ez a kívánságod én varázslatot dobok rá, hogy szíve újra feléd forduljon, mi mást tehetnék- az utolsó szavakat már szinte motyogta maga elé, végül ellentmondást nem tűrő hangon kiadta az utasítást a másnapi indulásra. Angelica némán felállt és bement a házba és a nap további részében szolgálóját nyúzta, hogy minél gyorsabban készítse elő öltözékét az útra, majd Nanával tárgyalt, ami igen érdekes volt, tekintve, hogy Angelica szinte

egyetlen szót sem beszélt magyarul, ami tökéletes összhangban volt azzal, hogy Nana hasonló szinten beszélt a nápolyi nyelvjárást.

Pietro ingerültsége kitartott a nap végéig, az esti Nap fénye a kert végében találta. Tüzet rakott a gazból és sokáig bámulta a lángokat. Gondolatai Angelica körül forogtak, végül lassan belekezdett mondókájába:

Napsugár, arany fény, szívig hatoló bő ér.
Hold, hold ezüst ár, kit keresel, kire vársz.
Fák, fák, csendes láz, átölel a halk varázs.
Szólj, szólj, okosat, nyissuk ki a kapukat.
Lásd, lásd, múltadat, minden gyarló titkodat.

Ezután leöntötte a paraszat és kedvetlenül nyugovóra tért.

Amikor Pietro évekkel később visszagondolt arra a napra, amikor elindultak László úr udvarháza felé, maga sem értette régi önmagát. Az utazást megelőző éjjel álom és ébrenlét között hanykolódott, halva látta magát heverni egy sötét budai utcán, majd a gyermek Angelicát látta maga előtt, amint fut a nápolyi tengerparton és kiabálja feléje, hogy éj utol, éj utol, Pietro. Aztán ismét a leányt látta, de most a dézsában, a vizes ingben és álmában is érezte, amint előnti a hév. Felébredt. Összeszedte gondolatait, érezte hogy hibázott, nagy hiba volt ez a varázslat, de talán még nem késő, hogy mindent jóvá tegyen. Nemsokára vissza kell Angelicát vinnie az Udvarba, hiszen nem tarthatja örökké maga mellett. A leány gyógyulása nem maradhat sokáig titokban.

A reggel csendesen telt és Angelica szolgálóját otthon hagyva, ketten indultak el szekéren, amelyet Pietro maga hajtott. Útközben, kérésére, többször is megálltak, ilyenkor lesegítette a lányt a szekérről, leültek a fübe és hallgatták a madarak énekét. Az őszi erdő sutogó fái között Pietro ilyen verseket mondott:

Hogy mit gondolok, magam sem tudom,
Elveszett szívem, minden birtokom.
Szomjazom, de nem tudom mire,
Nem a szépre vágyok, az örök végtelenre.
Egy másik pihenőnél ekképpen szólt:
Szívembe szemcsés por hullott tán,
Köré kerekedett gyöngyöm,
Nincs nyugodalmam e földön,
Kincsemmel alszom és ébredek.

Az út nem akart elfogyni, mert Pietro szinte minden bokornál megállt, hogy mutogassa Angelicának a leveleket, a virágokat, a felhőket, amelyek különféle formákat öltve rajzoltak óriásokat és törpéket, embereket és állatokat az Égre. Egyszer csak egy nagy kapu látszott kibújni a fellegek játékból. Látod-e Angelica, ott a világok kapuja- mondta. Minden, amit itt megélünk a földön, a kapu mögött is megéljük, de ott minden még színesebb, ékeesebb, ott jobban érzed az ízeket, jobban tudsz szeretni is. Mi csak árnyak vagyunk, annak a másik világnak az árnyai, szeretünk, de nem egészen, élünk, de nem teljes életet, 's ha van boldogságunk, akkor támad, mikor néha, egy-egy pillanatra sikerül kinyitnunk a kaput. A leány ezekre a szavakra hozzásimult és csókolni kezdte és ott, a budai hegyek között történt ekkor, hogy Pietro az asszonyává tette Angelicát. Sokáig heverték a füben egymás mellett, a boldog férfi és a leány szótlánul, talán egy órát is, végül Pietro újra megszólalt. Istenverte kontár varázsló vagyok én, képes voltam saját magamat elvarázsolni, de nagy marha is vagyok egyben, hiszen már évekkel ezelőtt megtehettem volna. Angelica kacagott és arra kérte a férfit, hogy most már mindig maradjon mellette. Pietro szemében végtelen szomorúság költözött. Nincs joga 's

módja arra, hogy a leányt továbbra is maga mellett tartsa, még akkor sem, ha feleségül venné, hiszen egy ilyen házasság nemcsak méltatlan lenne Angelicához, de Pietronak oly kevés a földi vagyona, ha elszöknének sem tudna neki mást, mint nyomort és szenvedést nyújtani. Elsorolta kétségeit, nem titkolta félelmeit, semmit nem tett hozzá és nem vett el, egyedül azt hallgatta el Angelica előtt, hogy ki és miért törhet az életére. Angelica csendesen hallgatta, látta a férfi kínjait, de valahányszor ránézett Pietrorra, szerelmének már pusztá látása is elűzte félelmeit. Nyugodt maradt. Legyen hát úgy minden, ahogyan akarod, ha száz évig élek sem tudnálak elfelejteni, édes Pietrom, - jelentette ki.

A férfinak valójában esze ágában sem volt feladni a lányt, agra lázasan dolgozott a menekülés útjait fürkészve. Nemcsak magáért, hanem a lányért is túl akart élni mindent. Ha Angelica nem is lesz az övé ebben a világban, de tudnia kell róla, ott kell lennie ezen a földön, hogy vigyázzon rá, ha egyszer megint összetörne.

Igy történt, hogy Pietro és Angelica sosem érkeztek meg László úr udvarházába. Az elkövetkező hetet férj és feleségként élték a füveskertben, boldogan és felszabadultan. A leány nem ingott meg akkor sem, mikor elérkezett a nap, hogy visszatérjen az Udvarba. Elutazása előtt nemcsak biztosította Pietrot örök szerelméről, de többet is tett ennél, ő vezette rá arra, hogy megoldást találjon kétségbejítő helyzetére.

A füveskerti ház szobájában még mindig nagy rendetlenségben heverték a lapok, amelyekre Pietro lejegyezte a növényeket. Pietro az utóbbi hónapokban elhanyagolta ezt a tevékenységét, de a lány szívesen nézegette a finom rajzokat és amikor a könyv szót kiejtette száján, Pietro egy bizonytalan ösvényt látott maga előtt körvonalazódni. A királyi kancellárián Pietro barátja, János igen meglepődött, mikor a férfi felkereste. Régen nem látta már barátját, aki most nagyon izgatottnak tűnt. János- mondta neki, nagy bajba kerültem és bocsáss meg nekem, hogy nem részletezem keserveimet, de ha szeretnél életben tartani, akkor csempéssz be valahogy a királyi audienciára, a mai napon sorra kerülő kérvényezők közé. A király színe elé kell jutnom.

János nagy csodálkozással fogadta a kérést. A fene sem gondolná, hogy tizenöt évet töltöttél az Udvarnál, példás a viselkedésed, kifogástalan a modorod, egy füveskertben élsz, mégis sikerült oly ádáz ellenségeket szerezned magadnak, akik az éledre törnek. Mondd, hogyan sikerült mindezt elérned?

Az Isten áldjon meg, ne tréfálgj velem, válaszolta Pietro, az ügy nem tűr halasztást. Nem lesz könnyű, hangzott János válasza. Az emberek napokat, heteket várnak, hogy Mátyás színe elé kerüljenek és előadhassák ügyüket, de megteszem, amit tudok, biztosította Pietrot, aki így került pár óra múltán a király színe elé, a kigyózó sor kiabálásától kísérvé.

A férfi tudta, hogy a hatalommal szemben semmi esélye sincs, hacsak nem szerzi meg egy még nagyobb hatalom támogatását. Mikor üdvözölte Mátyást, a magyarok királyát és átnyújtott neki néhány lapot azok közül, amelyek készülő könyvének mives munkájáról tanuskodtak, a feleséges úr arcán látszott, hogy nagy meglepődésére szolgál, amit lát. Pietro ekkor ékes szavak kíséretében felajánlotta neki könyvét. Nem maradt el válaszként a királyi kérdés, Mátyás kíváncsian tudakolta, hogy mivel köszönhetné meg a felajánlást. Pietro zavartan adta elő kérését, mellyel ellentmondott önmagának is. Kérte, hogy a király járuljon hozzá, hogy Angelicával házasságra lépessenek és visszatérjenek Nápolyba. Mátyás megrázta a fejét. Ami Angelica házasságát illeti, a királyné jóakarata-

ra bízta a dolgot, hiszen szokás, hogy ő döntsön ilyen természetű ügyekben. Pietro számára ez a válasz természetesen egyet jelentett a sóhával, hiszen Beatrice nem fog engedni és az igazság valójában a királyné oldalán áll. Pietronak tényleg nincs módja, hogy neméhez, rangjához illő életet biztosítson a lánynak.

A király figyelmét nem kerülte el a szomorúság, amely a férfi arcára kiült. Kedvére volt ez az ember, aki úgy zenélt és verselt, mintha így született volna. Mi bántja, Pietro mester?- faggatta tovább. Pietro a királynak is elmondta, hogy jó okkal életét félti "rosszakaróitól és irigyeitől" és újra hangsúlyozta, hogy véglegesen el szeretné hagyni Budát. Ha ez feltett szándéka, várjon odakinn, míg a kérvényezők hada elvonul és ő, Mátyás tudatni fogja vele királyi akaratát- hangzott a válasz.

Pietro hosszú ideig támasztotta az oszlopokat a király fogadótermének előcsarnokában, sok óra eltelt, mire elfogyott a kérvényezők menete. Végül Jánost látta közeledni, kezében egy levéllel és egy erszénynyel. Nem tudom, hogy mit tettél, mondta régi cimborája, de nem is érdekel. Minél kevesebbet tud az ember bizonyos dolgokról, annál nyugodtabban alhat. A király akaratából ezentúl kevesebbet fogunk találkozni, folytatta barátja és látva Pietro bizonytalan képét hozzátette: még ma, a legnagyobb titokban elindulsz a Felvidékre, Rozsnyón megkeresed a királyi birtokok és házak intézőjét, Lutz uramat, aki megmutatja az erdei házat, amely új otthonod lesz. A király neked szándékozik adományozni a házat és a hozzátartozó kisebb erdőt annak fejében, hogy ott folytatod munkádat és minden tücsköt, bogarat, madarat és növényt lerajzolsz, leírsz, amelyet csak ott találsz. Ebben az erszényben annyi pénz van, amennyit még így együtt soha nem láttál, nevetett János. Egy évi költséged, előre kifizetve aranyban, és urunk azt üzeni, ha tartasz attól, hogy rosszakaróid keze még Rozsnyón is elérhet, válassz magadnak valami szép magyar nevet. Ezen a ponton barátja összeráncolta homlokát, majd elnevette magát, én a Jánost javaslom, no nem a saját, hanem urunk dicsőséges atyjának tiszteletére, ámbár az én tisztelem sem hangzana éppen rosszul.....

Pietro megszorította barátja kezét, és engedélyt kért tőle, hogy az újszülött János úr Rozsnyóról a régi Jánoson keresztül levelezhessen Angelicával. A levelek mentek is egy darabig, míg Angelicát az elkövetkező télen három nap alatt el nem vitte egy járvány.

Pietro azonban még sokáig élt, egyre csak rajzolta feljegyzéseit a növényekről és állatokról, míg a királyi könyvtárba nem került első könyve, amelyet több hasonló követett.

A nap, amelyen először nyitotta ki az égi kaput, gondolataiban újra és újra visszatért és hosszú és boldog életet adott neki. Az évek úgy szálltak el felette, mintha csak egyetlen végtelen pillanat lett volna az egész, amelyben újra és újra elindul a szekéren László úr udvarháza felé.

KAPUK
Ligeti Pál fotósorozata
**A kolozsvári
Vallásszabadság Háza
két bejárata**

**Tizenöt esztendő
termése:
50 folyóiratszám,
10 kötet, - több mint
hatezer oldal**

Ághegy Könyvek

1. Tóth Ildikó: Múltbanéző — elbeszélések
2. Tar Károly: Száraz oázis — színjáték-sorozat
3. Szakács Ferenc Sándor: Kettéhasadt lélek
4. Bernhard Nordh: A hódtavi újtelepések
5. Erdélyi Szépmíves Céh Emlékkönyv – összeállította Tar Károly
6. Lőrinczi Borg Ágnes: Állapotok - versek
7. Agnes Borg: Tillstånd - svéd versek
8. Bjerck-Amundsen: Søren Kierkegaard kezdőknek – Fordította: Lázár Ervin Járkáló.
9. Dohi Alexandru: Altermundia - Fordította T.K.
10. Tar Károly: Itt és ott- versek
11. Dohi Alexandru: Altermundia — svédül. Fordította Lőrinc Borg Ágnes
12. Dohi Alex: Illatok könyve — Fordította T.K.
13. Tar Károly: Pánik — regény
14. Skandináviai helyőrség — az Ághegy-Liget Baráti Társaság pályázatára érkezett írásokból, lemezmelléklettel
15. Elekes Ferenc: Éden Bädenben — kisregény és Leborult szivarvég — egyszerű történetek
16. Asztalos Morell Ildikó: Feloldozás — versek
17. Hjalmar Söderberg: Jézus Barabbás — regény — fordította Sente Imre
18. Gödriné Bedő Ilona: Gondolatok idegenben v
19. Molnár István: Mint pillangó a tűzhöz— regény
20. Dohi Alex: Definíciók könyve—versek. Fordította: Tar Károly
21. Veress Mária: Életre, halálra — kispróza
22. Janáky Réka: Válogatott versek
23. Tar Károly: Táncház — gyermekversek – Pusztai Péter rajzaival
24. Tar Károly: Firka írka — gyermekversek—Pusztai Irina rajzaival
25. Gaál Zoltán: Szemünk kinyílik— talán,versek
26. Gaál Zoltán: Svart på vitt – svéd versek
27. Tóth Ildikó: Ajtó, ablak nyitva van
28. Tar Károly: Ami eszembe jut – kisprózai írások
29. Gödriné Bedő Ilona: Valamit mindig megköszönni - versek
30. Tóth Ildikó: Méről csak álmodom
- 31.. Hommage Tomas Tranströmer — fordítások
32. Tar Károly: Hajnalban vadnyuszik ablakom alatt - regény
33. Tar Károly– Moritz Lívia: Vers– kép
34. Tar Károly– Soó Zöld Margit –Játékos torna
35. Gaál Zoltán – Kovács Ferenc: Fák egymás között
36. Tar Károly: Est- versek
36. Forró Tamás: 1956-os magyar menekültek Norvégiában
37. Tar Bengtsson testvérek: Matsäck megdikter—Verstarisznya—versfordítások
38. Tar Károly: Est—második bővített kiadás

Megjelent **nka**

Nemzeti Kulturális Alap

SKANDINÁVIAI MAGYAROK CSALÁDI
LAPJA
és az
ÁGHEGY
SKANDINÁVIAI MAGYAR IRODALMI
ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT
II. sorozat 1- 6. szám
mellékleteivel

támogatásával
megjelent a

Magyar Liget

a skandináviai
magyar családok
lapja az

Ághegy

skandináviai
magyar irodalmi
és művészeti
folyóirat
mellékletével:

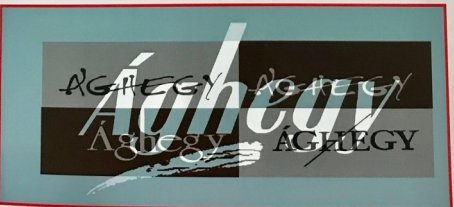
II. sorozat 1-6 és 7
-10. száma, A4-es
nagyságban közel
hétszáz oldalon,
részben színes
nyomással.
A két kötet súlya
meghaladja a két
kilót.

Készült
kolozsvári
NIS Electronics
Nyomdájában

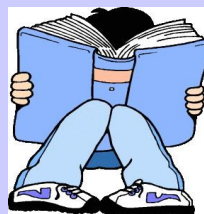
Hosszú Béla
gondozásában.

SKANDINÁVIAI MAGYAROK CSALÁDI
LAPJA
és az
ÁGHEGY
SKANDINÁVIAI MAGYAR IRODALMI
ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT
II. sorozat 7- 10. szám
mellékleteivel

A szerző széprózaí íásaiból összeállított
könyv letölthető a Magyar Elektronikus
könyvtárból:
<http://mek.oszk.hu/17400/17421>

Tar Károly

kiadásra
(kiadóra és támogatásra)
váró könyvei,
nyomdakészen:

VOLTAM

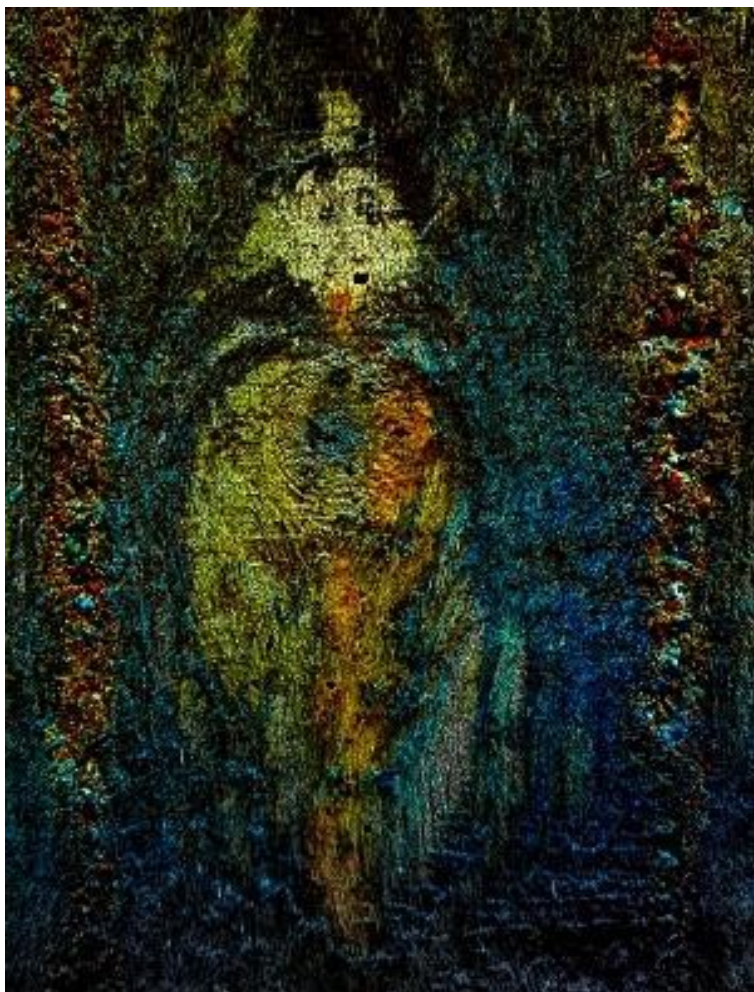
emlékirat pentalógia
A Boldog utcán innen
Saját lábom
Ezer kilométerekkel
Északi fényben
– előkészületben
Summa summarum

ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH

Emlékkönyv
Pánik — regény
Hajnalban vad nyuszik
ablakom alatt - regény
Tar Károly TITOKTÁRa
publicisztika
Kedves könyveim könyve
könyvismertető, esszék,
regények színhelyén
Itt és ott — versek, képek
Száraz oázis
négy színjáték
Ami eszembe jut
kisprózaí írások

képtár melléklet

Molnár István
Tarnóczy Katalin.
Dalslandsgatan 6

Henrietta Armfelt. Troligen vid Himmelrikets port, i väntan på Sankte Per.

Tarnóczy Katalin. Valószínűleg a Mennysország kapujában, Szent Péterre várva.

Molnár István
Helmüt és Wilma
Ringvägen 16

Helmüt och Wilma släpper fri sin kanariefågel Jussi.

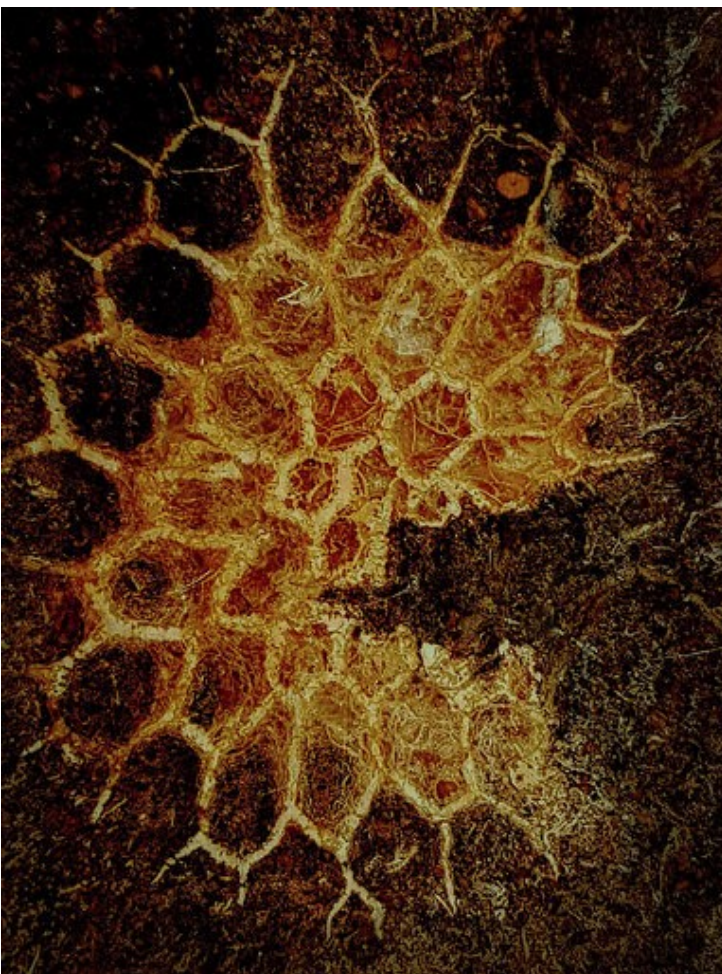
Helmüt és Wilma szabadon engedik Jussi nevű kanárimadarukat.

Molnár István
Tényleg—Ringvägen 16

Tomrummet i mitt huvud syns tack och lov inte ens på röntgenbilder. Endast på grottmålningar.

A fejmben lévő üresség szerencsére még a röntgenképeken sem látszik. Kizárólag a barlangrajzokon.

Molnár István
Multiplex — Kocksgatan 22

Pacman med multipel personlighetsstörning. Illustration till artikeln "Dissociative identity disorder in digital environments" (Scandinavian Journal of Psychology, 1998)

Multiplex személyiségzavarban szenvedő Pacman. Illusztráció a "Dissociative identity disorder in digital environments" című tanulmányhoz (Scandinavian Journal of Psychology, 1998)

képtár melléklet

Molnár István

Tényleg - Ringvägen 16.

Seriöst? JORDEN?! Vad är det för ett namn? Kunde dom inte ge ett värdigare namn åt sin planet? Namnet på min planet innehåller minsann sådana vackra ord som Lysande, Gudomlig, Evig, Platthuvad och Långhals. Har jag nämnt att mina avsikter är fredliga?

Tényleg? FÖLD?! Hát az meg miféle név? Nem tudtak volna valami méltóságosabb nevet adni a bolygójuknak? Az én bolygóm nevében bezzeg olyan gyönyörű szavak vannak mint Fényesség, Örökkévalóság, Tündöklés, Laposfej és Hosszúnyak. Ugye említettem, hogy békés szándékkal jöttem?

Lucy és én az égen -

Nybrogatan 35

Lucy och jag i himmelen med diamanter och andra färgglada prickar

Lucy és én az égen, gyémántokkal és egyéb színes pöttyökkel ▼

Molnár István
Helyzetjelentés VI
Björngårdsgatan 8

Lägesrapport VI / Bortsett från att jag kanske har fått fiskstjärt, har jag absolut inget nytt att berätta.

Attól eltekintve, hogy talán halfarkam nőtt, az égvilágon semmi újat nem tudok mondani.

Az Ághegy melléklet tartalmából

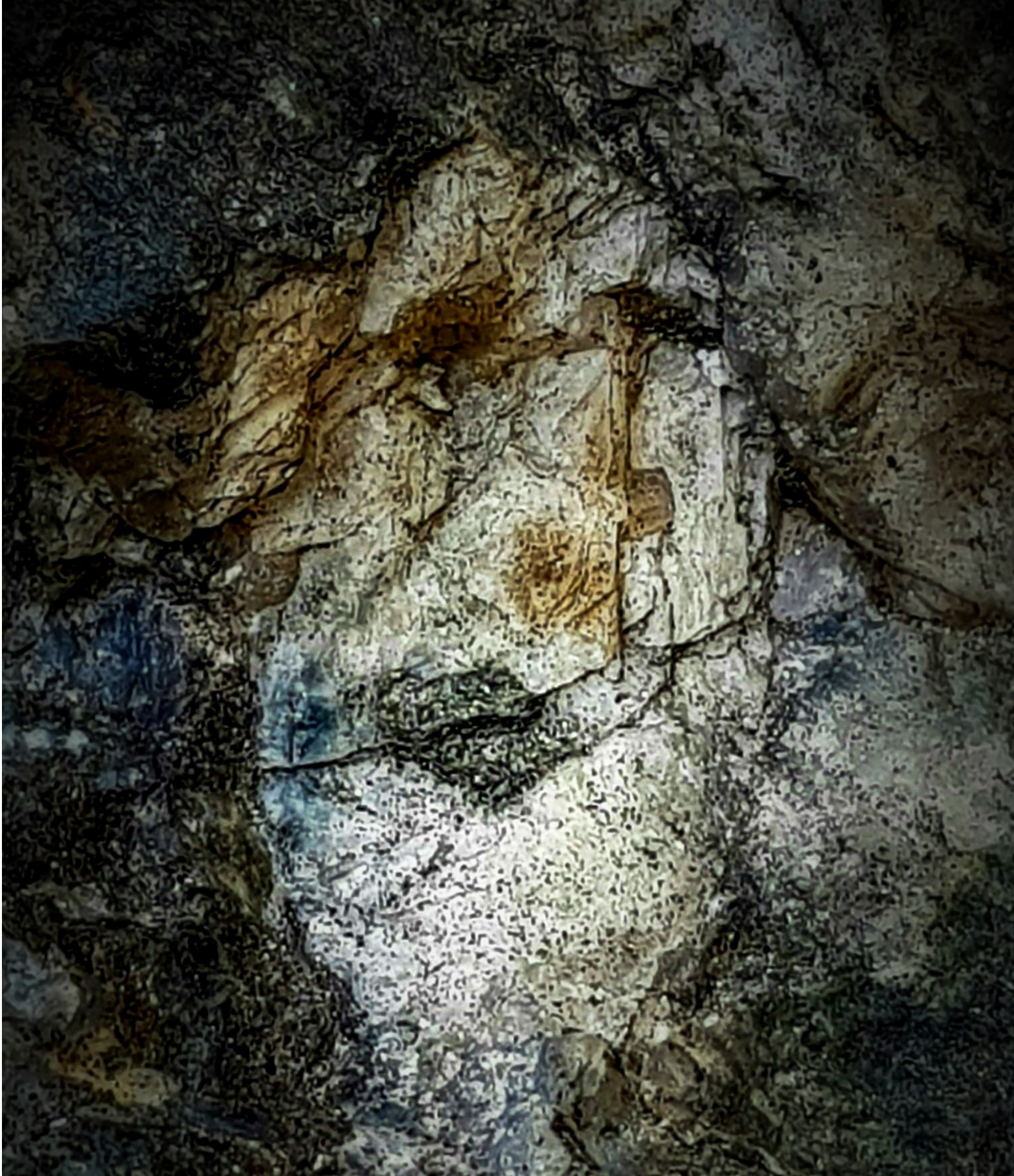
Tar Károly: Szeletelt gondok,
Bálint Endre Levente versei és karcolatai,
Pető Tünde novellája: A varázsló,
Ady 100,
Magyar zongoramuzsika a határokon túlról,
Minden kiderül (regényrészlet),
Jóindulatú tovább gondolásra (emlékirat),
Kapuk - Ligeti Pál fotói,
Molnár István stockholmi utcákon talált
leletei

A hátsó
fedőlapon
Molnár
István

Fotografiáiból, utcán
talált kincseiből

Önarckép

Lundagatan 34.

II. sorozat 11. szám — 2019 / 1